รายงานการวิจัยและนวัตกรรมฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ
(Potential Development for Transforming a Model Community into a Community Enterprise for Elderly Care)

คณะผู้วิจัย

จิรพร เหล่าธรรมทัศน์ และคณะ
คณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์
ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ 2563
2564

รายงานการวิจัยและนวัตกรรมฉบับสมบูรณ์

การพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ
(Potential Development for Transforming a Model Community into a Community Enterprise for Elderly Care)

คณะผู้วิจัย

จิรพร เหล่าธรรมทัศน์ และคณะ
คณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์
ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยและนวัตกรรมจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
ประจำปีงบประมาณ 2563
2564

บทสรุปผู้บริหาร

โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ ภายใต้การสนับสนุนจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2564–2565 ได้ระดมความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ประกอบด้วยหน่วยงานหลักได้แก่ คณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ และหน่วยงานสนับสนุนจำนวน 22 หน่วยงานซึ่งประกอบด้วย ชุมชุน ชมรม หน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น โรงพยาบาล และสถาบันการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำชุมชนต้นแบบด้านการดูแลผู้สูงอายุ “แม่มอกโมเดล” มาต่อยอดสร้างชุมชนเข้มแข็งในการเตรียมรับสังคมผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทยโดยการพัฒนาหลักสูตรและหลักการปฏิบัติด้านการดูแลผู้สูงอายุออนไลน์รวมถึงพัฒนาเครื่องมือในการบริหารจัดการเครือข่ายการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับยุคสมัยและเพื่อส่งเสริมหุ้นส่วนทางสังคมเครือข่ายนักบริบาลผู้สูงอายุพัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันภายใต้การสร้างคุณค่าร่วม อีกทั้งเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านวิชาการและงานวิจัยให้กับเครือข่ายนักวิจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในแผนงานวิจัยนี้

ในระยะที่ 1 โครงการวิจัยการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุได้ดำเนินการโครงการวิจัยย่อย 4 โครงการ จาก 6 โครงการวิจัยย่อย ประกอบด้วย 1) โครงการวิจัยย่อยที่ 1 บูรณาการแผนงานพร้อมเวทีพัฒนานักวิจัย 2) โครงการวิจัยย่อยที่ 2 การพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และการพัฒนาระบบบริหารจัดการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน 3) โครงการวิจัยย่อยที่ 3 พัฒนาโมเดลชุมชน nursing home care ตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง และ 4) โครงการวิจัยย่อยที่ 6 ประเมินหลักสูตรต่อการพัฒนาศักยภาพของนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์และ Application ศึกษาเปรียบเทียบ Social impact ระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ ดังนี้

โครงการวิจัยย่อยที่ 1 บูรณาการแผนงานพร้อมเวทีพัฒนานักวิจัย เป็นการวิจัยที่ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัย 1) เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงความเชื่อมโยงของแต่ละโครงการวิจัยย่อย 2) เพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายในกระบวนการวิจัยหรือกิจกรรมแต่ละโครงการวิจัย และ 3) เพื่อบูรณาการสหสาขาวิชาการของนักวิจัยต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุ

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีนักวิจัยจากสาขาวิชาต่าง ๆ จำนวน 33 คน แบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย นักวิจัยที่มีสถานะเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ นักวิจัยที่เป็นนักวิชาการ และนักวิจัยท้องถิ่น ใช้วิธีรวบรวมข้อมูลหลายๆ วิธี เพื่อเสริมซึ่งกันการผสมผสานวิธีวิทยา (Methodological Eclecticism) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณใช้การเก็บข้อมูลจากสมาชิกนักวิจัยในแผนงานวิจัยด้วยแบบสอบถาม และใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า เมื่อนักวิจัยผ่านกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ทำให้นักวิจัยมีความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานวิจัยดีขึ้น และมีความเข้าใจเกี่ยวกับโครงการวิจัยย่อยดีขึ้น ในส่วนของการพัฒนานักวิจัย พบว่า กลุ่มนักวิจัยที่เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสุขภาพ สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวคิดของแผนงานวิจัยนี้เป็นอย่างดี และยังสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นความรู้ดั้งเดิมหรือประสบการณ์ดั้งเดิมของนักวิจัยกับกลุ่มทีมนักวิจัยเพื่อสร้างแนวคิดหรือแนวทางเลือกใหม่ให้แก่แผนงานวิจัยได้เป็นอย่างดี นักวิจัยกลุ่มนักวิชาการ มีความแตกต่างหลากหลายขององค์ความรู้ ซึ่งเมื่อจัดกระบวนการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวคิดรวมไปถึงกระบวนการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ ให้แก่นักวิจัยแล้ว ก็จะทำให้นักวิจัยมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และนำแนวความคิดและมุมมองใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในงานวิจัย และนักวิจัยท้องถิ่น สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในเชิงพื้นที่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน และเรียนรู้ความรู้ในเชิงทฤษฎีจากนักวิจัยในกลุ่มของนักวิชาการได้เป็นอย่างดี

โครงการวิจัยย่อยที่ 2 การพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และการพัฒนาระบบบริหารจัดการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 และความต้องการนักบริบาลดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงต้องผลิตนักบริบาลที่มีคุณภาพ ทันต่อความต้องการ โดยปรับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบผสมผสานด้วยการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาระบบ สามารถผลิตนักบริบาลได้หลายพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ สาเหตุดังกล่าวจึงเป็นที่มาของงานวิจัยนี้ ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ1) พัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และ 2) พัฒนาระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยการพัฒนาระบบสารสนเทศใช้หลักทฤษฎีวงจรการ พัฒนาระบบ (System Development Life Cycle: SDLC) ในรูปแบบของ Progressive Web Apps (PWA) พัฒนาด้วยโปรแกรมภาษา HTML5 CSS PHP Go React.js Node.js จัดการฐานข้อมูลด้วย MongoDB Atlas Database และการออกแบบโครงสร้างส่วนติดต่อผู้ใช้ด้วย Material Design Framework และทดสอบระบบ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบประเมินประสิทธิภาพระบบเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ประเมินผลของการการพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบ ผสมผสาน (Hybrid Learning) และประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนาระบบบริหารจัดการการ ให้บริการบริบาลผู้สูงอายุเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยมีการประเมินประสิทธิภาพด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ (Security Test) ด้านการตรงตามความต้องการของผู้ใช้ระบบ (Functional Requirement Test) ด้านการทำงานได้ตามฟังก์ชันงานของระบบ (Functional Test) ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (Usability Test) และด้านการสนับสนุนและการให้บริการการใช้งาน (Support and service) เป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ การพัฒนาโปรแกรม และผู้มีประสบการณ์การใช้งานระบบจำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) มีการจัดรูปแบบการเรียนออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) หมวดวิชาที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เรียนรู้ผ่านห้องเรียนทางไกล และ 2) หมวดวิชาที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเน้นให้มีทักษะที่ต้องนำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ เรียนรู้โดยพบผู้สอนในห้องเรียน ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและเรียนตามตารางที่ผู้สอนกำหนด สามารถศึกษา ทบทวนเนื้อหาบทเรียนจากสื่อการสอนออนไลน์ได้ทุกเวลา สามารถพบผู้สอนโดยตรงด้วยการเรียนรู้ออนไลน์แบบโต้ตอบกันเพื่อทบทวนความรู้ และซักถามประเด็นที่สนใจ ผลการประเมินประสิทธิภาพโดยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ จำนวน 20 คน อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.01 S.D.=0.53) และเมื่อผู้เรียนผ่านการอบรมหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ ระบบจะนำรายชื่อของผู้ผ่านการอบรมเข้ามาในระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อจัดลำดับคิวนักบริบาลปฏิบัติงานดูแลผู้สูงอายุ สามารถประเมินคัดกรองผู้สูงอายุก่อนเข้ารับบริการ แจ้งเตือนข้อมูลงานที่ได้รับมอบหมายผ่านแอปพลิเคชันไลน์ สามารถรับงาน ปฏิเสธงาน รายงานผลการปฏิบัติงานประจำวัน และสามารถคำนวณรายได้จากการให้บริการได้ โดยผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.25 S.D.=0.54) สามารถจ่ายงานและจัดการลำดับคิวให้กับนักบริบาลได้ถูกต้อง รวดเร็ว

โครงการวิจัยย่อยที่ 3 พัฒนาโมเดลชุมชน nursing home care ตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบบ้านนักบริบาลผู้สูงอายุให้เป็น Nursing Home Care ตามมาตรฐานการบริการภายใต้พระราชบัญญัติสถานประกอบการด้านสุขภาพพุทธศักราช 2559 และ เพื่อพัฒนาต้นแบบวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการดูแลผู้สูงอายุ 1 วิสาหกิจชุมชน ของกลุ่มภาคประชาสังคมวิชาชีพนักบริบาลผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นประชาชนในพื้นที่ ตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ที่ผ่านการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ 420 ชั่วโมงจากคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ตั้งแต่ปี 2561-2563จำนวน 44 คน โดยรวมกลุ่มกันออกให้บริการดูแลผู้สูงอายุในสถานพยาบาลและที่บ้านผู้รับบริการ สู่การพัฒนาบ้านนักบริบาลผู้สูงอายุให้สามารถใช้เป็นสถานประกอบการด้านการดูแลผู้สูงอายุที่ได้มาตรฐาน จำนวน 2 หลัง พัฒนารูปแบบการให้บริการดูแลผู้สูงอายุจากชมรมสู่วิสาหกิจชุมชนและรูปแบบการบริการที่มีอยู่เดิมให้ตรงกับความต้องการของผู้สูงอายุที่ขอรับบริการเป็นกรณีเฉพาะดำเนินการเป็นกระบวนการภายใต้แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม (Creating Shared Value: CSV) ซึ่งมีวิธีการออกแบบประกอบด้วยกระบวนการใน 4 ขั้นตอนรองรับเทคโนโลยีระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการดูแลผู้สูงอายุ เพิ่มประสิทธิภาพการบริการส่งเสริมการสร้างรายได้ของนักบริบาลคู่กับการบริการชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้นแบบวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุและสถานประกอบการด้านการดูแลผู้สูงอายุให้กับพื้นที่อื่นๆที่สนใจ

ผลการวิจัยพบว่าโครงการวิจัยได้พัฒนารูปแบบบ้านนักบริบาลผู้สูงอายุภายใต้แนวคิดสร้างคุณค่าร่วม (Creative Share Value; CSV) ให้เป็น Nursing Home Care ตามมาตรฐานการบริการภายใต้พระราชบัญญัติสถานประกอบการด้านสุขภาพพุทธศักราช 2559 จำนวน 2 หลัง และ พัฒนาต้นแบบวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการดูแลผู้สูงอายุ 1 วิสาหกิจชุมชนโดยได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนขึ้น 1 วิสาหกิจ นอกจากนี้ยังพบว่าภายหลังจากผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริบาลผู้สูงอายุ

ระดับสูง 420 ชั่วโมงแล้วนักบริบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นและสม่ำเสมอ ภาระหนี้สินลดลง ปฏิบัติหน้าที่เป็นนักบริบาลมากกว่าอาชีพเดิม รวมถึงมีเวลาดูแลครอบครัวเต็มที่

โครงการวิจัยย่อยที่ 6 ประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์และแอปพลิเคชันสู่วิสาหกิจชุมชนเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ มีพื้นที่เป้าหมายการวิจัยคือ ตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ 1) เพื่อประเมินการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ 2) เพื่อประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุต่อการพัฒนาศักยภาพของนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ การดำเนินการวิจัยใช้เทคนิคเชิงปริมาณ และเทคนิคเชิงคุณภาพ มีกรอบการประเมินผลของซิปโมเดลและเคิร์ก แพททริก โดยใช้เครื่องมือการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมด้วยการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ห่วงโซ่ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดทางสังคม

ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินกระบวนการและการประเมินผลลัพธ์ศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมของศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีผลความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางซึ่งหมวดที่ต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจชุมชนคือ การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด และการจัดการความรู้และข้อมูล 2) การประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุต่อการพัฒนาศักยภาพของนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า ในภาพรวมของกระบวนการอบรมมีผลความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความสอดคล้องกับระดับความพึงพอใจมากที่สุดที่มีต่อหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุของนักบริบาล หัวหน้างาน/ผู้ควบคุม ผู้ใช้บริการ 3) ศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ในพื้นที่ตำบลแม่มอกมีผลลัพธ์ทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ คือก่อให้เกิดการจ้างงานสร้างรายได้ ด้านสังคมคือการสร้างความมั่นคง ความภาคภูมิใจให้กับนักบริบาลได้กลับมามีอาชีพภายในบ้านเกิดของตนเอง ด้านสิ่งแวดล้อม คือชุมชนมีการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุภายใต้ทุนทางธรรมชาติที่คำนึงถึงความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และพบว่าผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเป็นผลบวกมีค่าเท่ากับ 5.83 หมายความว่าในการลงทุน 1 บาท ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะได้รับผลตอบแทนกลับมารวมเป็นมูลค่าเท่ากับ 5.83 บาท และเปรียบเทียบในต่างประเทศพบว่า รัฐเป็นผู้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ โดยมีนโยบาย กฎหมายและกรอบการบริหารจัดการองค์กรที่ชัดเจน มีการบูรณาการการดูแลสุขภาพให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นฐานให้บริการ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. การบูรณาการแผนงานพร้อมเวทีพัฒนานักวิจัย พบว่าในการส่งเสริมและพัฒนานักวิจัยกลุ่มนักวิจัยชาวบ้าน หรือนักวิจัยท้องถิ่น ควรส่งเสริมในคนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมเรียนรู้ โดยสนับสนุนให้เกิดความกล้าในการแสดงออก ซึ่งจะสามารถดึงภูมิปัญญาชาวบ้าน และประสบการณ์จากคนในชุมชนมาเพิ่มประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้ ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มนักวิจัยได้ทำการแลกเปลี่ยน พบปะ พูดคุยประเด็นความรู้ต่าง ๆ แก่กันโดยใช้ความไม่เป็นทางการเพิ่มขึ้น เนื่องจากการจักเวทีการประชุมอย่างเป็นทางการอาจจะทำให้นักวิจัยหลายคนไม่กล้าแสดงความ

คิดเห็น หรือการซักถาม ควรเพิ่มการให้คำปรึกษาแก่ นักวิจัยชาวบ้านหรือนักวิจัยท้องถิ่น ในเรื่องศักยภาพด้านความรู้ที่เกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัย การเขียนรายงานวิจัย การเขียนบทความต่าง ๆ รวมถึงการสร้างความมั่นในในการสื่อสาร การถ่ายทอดเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจให้แก่นักวิจัยกลุ่มนี้ได้มีการพัฒนา ในการประชุมเชิงปฏิบัติการแต่ละครั้ง ผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วยนักวิจัย ที่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับด้านการแพทย์ การพยาบาล ด้านสุขภาพและ นักวิจัยที่ไม่มีพื้นฐานด้านดังกล่าว ดังนั้นเมื่อผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หรือ หัวหน้าโครงการ นักวิจัยที่มีความรู้พื้นฐานด้านการแพทย์ การพยาบาล หรือด้านสุขภาพ ทำการให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้คำศัพท์เฉพาะ คำศัพท์ทางเทคนิค หรือใช้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ก็อาจจะทำให้นักวิจัยที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านนี้ไม่เข้าใจในประเด็นนั้นๆ ได้ ดังนั้นเมื่อมีการประชุมนักวิจัยที่มีความรู้พื้นฐานที่แตกต่างกัน อาจจะต้องเลี่ยงการใช้ศัพท์เฉพาะหรือต้องมีการอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้นักวิจัยทุกคนเข้าใจเช่นด้วยกัน

2. การพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และการพัฒนาระบบบริหารจัดการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน ควรดำเนินการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีปกติและกลุ่มที่เรียนด้วยระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) นอกจากนี้ควรดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลด้านสาธารณสุขเบื้องต้นในการเข้าถึงข้อมูลของผู้รับบริการ เพิ่มเติมในส่วนของการพัฒนาระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจ รวมถึงดำเนินการอบรมและสาธิตการใช้งานระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากในสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ไม่สามารถดำเนินการอบรมได้ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นนักบริบาล และชาวบ้านในชุมชน การที่จะดำเนินการอบรมออนไลน์ผ่าน (Video Conference) ประเภทต่าง ๆ ทำได้ยากดังนั้นควรอบรมและสาธิตการทำงานของระบบโดยการปฏิบัติในพื้นที่จริง

3. ควรมีการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ที่มีวิสาหกิจชุมชนด้านบริบาลในบริบทที่ต่างกันเพื่อให้สามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนมากขึ้น และควรมีการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนหรือธุรกิจการให้บริหารด้านผู้สูงอายุในเรื่องระบบและกลไก การตรวจสอบมาตรฐานการให้บริการที่สอดคล้องกับกฎระเบียบและข้อบังคับของภาครัฐเพื่อนำมาจัดทำคู่มือชุมชนต้นแบบในการนำมาพัฒนาในพื้นที่อื่นต่อไป

4. การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่เริ่มต้นด้วยเศรษฐกิจ สู่สังคมและสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับจำนวนนักบริบาลผู้สูงอายุและมาตรฐานการบริหารจัดการและการบริการที่สามารถพัฒนาได้ทั้งนี้เพื่อให้แนวคิดการพัฒนาดังกล่าวสามาถขยายต่อได้อย่างเป็นรูปธรรม มีพื้นที่ศึกษาเพื่อประเมินความเป็นไปได้ก่อนตัดสินใจพัฒนาพื้นที่ภายใต้แบบแผนวิธีการในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี มีข้อเสนอแนะให้ยกระดับพื้นที่วิจัย “แม่มอกโมเดล” สู่การเป็นสถาบันการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการดูแลผู้สูงอายุของประเทศไทยทั้งด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเฉพาะด้าน การฝึกอบรมนักบริบาลผู้สูงอายุโดยวิสาหกิจชุมชน และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ทุกพื้นที่สามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาได้จริงขณะเดียวกันก็

ใช้เป็นพื้นที่เปรียบเทียบ เทียบเคียงผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านดังกล่าวได้อีกด้วย ขณะเดียวกันสามารถออกแบบพัฒนาให้ “แม่มอกโมเดล” เป็นศูนย์กลางความร่วมมือ สร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุให้เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อไปและเป็นการพัฒนาภายใต้การจัดการความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติของชุมชนนักวิจัยที่แท้จริง

5. ด้านการประเมินผล ควรมุ่งเน้นการใช้เครื่องมือการประเมินผลขณะดำเนินการที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้วย เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจวิธีการทำงานเพื่อตอบโจทย์กับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอผ่านกระบวนการที่อาศัยการมีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้ประเมิน กลุ่มอำนวยการ เจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นภายใต้กระบวนการประเมินผลเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาระหว่างกระบวนการซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่บริหารโดยคนของชุมชนได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำชุมชนต้นแบบด้านการดูแลผู้สูงอายุ “แม่มอกโมเดล” มาต่อยอดสร้างชุมชนเข้มแข็งในการเตรียมรับสังคมผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทยโดยการพัฒนาหลักสูตรและหลักการปฏิบัติด้านการดูแลผู้สูงอายุออนไลน์รวมถึงพัฒนาเครื่องมือในการบริหารจัดการเครือข่ายการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับยุคสมัยและเพื่อส่งเสริมหุ้นส่วนทางสังคมเครือข่ายนักบริบาลผู้สูงอายุพัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันภายใต้การสร้างคุณค่าร่วม อีกทั้งเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านวิชาการและงานวิจัยให้กับเครือข่ายนักวิจัยจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมในแผนงานวิจัยนี้

ผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการความรู้จากนักวิจัยนั้นเมื่อนักวิจัยผ่านกระบวนการประชุมเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) แล้วทำให้นักวิจัยมีความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานวิจัยและโครงการวิจัยย่อยมากขึ้น สำหรับการพัฒนานักวิจัยทั้งโครงการวิจัยประกอบด้วยนักวิจัยทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มนักวิจัยที่เป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องกับงานด้านสุขภาพ กลุ่มนักวิจัยที่เป็นนักวิชาการด้านอื่น และนักวิจัยท้องถิ่น มีการเรียนรู้ซึ่งกันและกันทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และนำแนวความคิดและมุมมองใหม่ ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานวิจัยได้ เมื่อได้บริหารโครงการวิจัยและพัฒนานักวิจัยแล้ว โครงการวิจัยได้พัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุสำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) โดยมีการจัดรูปแบบการเรียนออกเป็น 2 รูปแบบ ได้แก่ 1) หมวดวิชาที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เรียนรู้ผ่านห้องเรียนทางไกล และ 2) หมวดวิชาที่ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ และเน้นให้มีทักษะที่นำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ รูปแบบการเรียนเรียนรู้โดยพบผู้สอนในห้องเรียน ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและเข้าเรียนตามตารางที่ผู้สอนกำหนด สามารถศึกษา ทบทวนเนื้อหาบทเรียนจากสื่อการสอนออนไลน์ได้ทุกเวลา สามารถพบผู้สอนโดยตรงด้วยการเรียนรู้ออนไลน์แบบโต้ตอบกันเพื่อทบทวนความรู้และซักถามประเด็นที่สนใจ เมื่อผู้เรียนผ่านการอบรมหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุจะปรากฏรายชื่อของผู้ผ่านการอบรมในระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เพื่อรองรับการจัดลำดับคิวของนักบริบาลปฏิบัติงานดูแลผู้สูงอายุ ระบบสามารถประเมินคัดกรองผู้สูงอายุก่อนเข้ารับบริการ แจ้งเตือนข้อมูลงานที่ได้รับมอบหมายผ่านแอปพลิเคชันไลน์ สามารถรับงาน ปฏิเสธงาน รายงานผลการปฏิบัติงานประจำวัน และสามารถคำนวณรายได้จากการให้บริการได้ โดยผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์มีความคิดเห็นว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ระบบสามารถจ่ายงานและจัดการลำดับคิวให้กับนักบริบาลได้ถูกต้องรวดเร็ว สำหรับการพัฒนาโมเดลชุมชน nursing home care พบว่าได้พัฒนารูปแบบบ้านนักบริบาลผู้สูงอายุภายใต้แนวคิดสร้างคุณค่าร่วม (Creative Share Value; CSV) ให้เป็น Nursing Home Care ตามมาตรฐานการบริการภายใต้พระราชบัญญัติสถานประกอบการด้านสุขภาพพุทธศักราช 2559 จำนวน 2 หลัง และพัฒนาต้นแบบวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการดูแลผู้สูงอายุ 1 วิสาหกิจชุมชนโดยได้จดทะเบียนวิสาหกิจชุมชนขึ้น 1 วิสาหกิจ นอกจากนี้ยังพบว่าหลังจากผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริบาล

ผู้สูงอายุระดับสูง 420 ชั่วโมงแล้วนักบริบาลมีรายได้เพิ่มขึ้นและสม่ำเสมอ ภาระหนี้สินลดลง ปฏิบัติหน้าที่เป็นนักบริบาลมากกว่าอาชีพเดิม รวมถึงมีเวลาดูแลครอบครัวเต็มที่ สำหรับการประเมินการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุพบว่าในภาพรวมของศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีผลความคิดเห็นอยู่ระดับปานกลาง โดยหมวดที่ต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจชุมชน คือ การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด และการจัดการความรู้และข้อมูล ในส่วนของการประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุต่อการพัฒนาศักยภาพของนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์พบว่าภาพรวมของกระบวนการอบรมมีผลความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีความสอดคล้องกับระดับความพึงพอใจมากที่สุดที่มีต่อหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุของนักบริบาล หัวหน้างาน/ผู้ควบคุม ผู้ใช้บริการ สำหรับการศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ พบว่าพื้นที่ตำบลแม่มอกมีผลลัพธ์ทางสังคม ด้านเศรษฐกิจคือก่อให้เกิดการจ้างงานสร้างรายได้ ด้านสังคมคือการสร้างความมั่นคง ความภาคภูมิใจให้กับนักบริบาล ได้กลับมามีอาชีพในบ้านเกิด ด้านสิ่งแวดล้อม คือชุมชนมีการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุภายใต้ทุนทางธรรมชาติที่คำนึงถึงความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และพบว่าผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเป็นผลบวกมีค่าเท่ากับ 5.83 สำหรับการเปรียบเทียบกับต่างประเทศพบว่า รัฐเป็นผู้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุโดยมีนโยบาย กฎหมายและกรอบการบริหารจัดการองค์กรที่ชัดเจน มีการบูรณาการการดูแลสุขภาพให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นฐานการให้บริการ

คำสำคัญ : สื่อการเรียนการสอนออนไลน์ด้านการบริบาลผู้สูงอายุ /บ้านดูแลผู้สูงอายุ /ศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ

ABSTRACT

This research study aimed to explore the adaptation of “Mae Mok Model”, a model community for elderly care, in building potential communities in preparation for an aging society in Thailand. The project includes development of online courses and practice guidelines for elderly care, as well as tools for managing an up-to-date elderly care service network. It also aimed to promote social partnerships of the elderly caregiver network and transform it into a community enterprise for elderly care with competitive advantages through the creation of shared values. In addition, the project aimed to develop knowledge and skills in academics and research for a network of researchers from various agencies participating in this research plan.

The results revealed that after participating in a participatory action research (PAR) workshop, the researchers were found with a better understanding of the research plan and details of sub-research projects. The participants included government healthcare official researchers, academic researchers, and local researchers, who, during this process, had an opportunity to exchange knowledge, ideas, and new perspectives for the benefit of the project. After research planning and researcher development, the next process was developing a course management system for “Hybrid Learning” in elderly care of caregivers. The lessons carried out could be divided into 2 types of class formats; (1) distant-learning – for principle lessons or lectures that require explanations and understanding and (2) face-to-face – for lessons that require learners to gain knowledge and skills necessary in elderly care directly from a teacher in an actual classroom. Learners could register for the program and participate in classes as assigned by the teachers, then learn or revise lesson content from online teaching materials at any time. They could also meet the teachers online for questions or discussions. Upon the course completion, the learners’ names would then be listed on the administration system of the community enterprise network. They would then be on the caregiver queue list used for arranging elderly care duties. This system could be used for screening their elderly clients before receiving the care service, as well as other administration tasks including appointment notifications via LINE application, job acceptance or rejection, daily performance reports, and income calculation. Evaluation results from computer experts noted that the efficacy of this program was at a high level and it could be used to assign jobs and manage queues for the caregivers quickly and accurately. As for development of a model nursing home community, Creative Share Value (CSV) was used to transform two caregiver residential houses into nursing homes under the standards of the Health Establishment Act B.E. 2559 and one model community enterprise for elderly care was established and registered. It was also found that after passing a 420-hour course on geriatric care, the caregivers had increased and consistent income and decreased debt burden. They were found to work more as a caregiver than their current occupation and

have more time to spend with their family. However, the overall potential of the community enterprise was evaluated to be at a moderate level. The aspects deemed in need of improvement include the community enterprise's operation planning, marketing management, and knowledge and information management. Furthermore, the online elderly care course for caregivers was overall evaluated with a very high level of impact on the caregivers' potential. This is was in line with a very high level of satisfaction towards the program from the caregivers, their supervisors, and clients. When comparing the social impacts of the project with other domestic and international areas, Mae Mok Sub-district was found having certain economic impacts such as higher employment, as well as social impacts such as increased stability, self-esteem, and local job opportunities for the caregivers. There were also some environmental impacts as the elderly care services were provided using natural capital while taking into account the well-being of people in the community. Hence, the social return on investment of the project was found to be a positive at 5.83. When compared to the elderly care service of other countries, however, it was found that other nations' governments played a key role in providing welfare for the elderly under clear policies, laws, and organizational management framework. Healthcare was found to be integrated operations which included all sectors' participation and a focus on using the local community as a service base.

Keywords: Online Teaching Materials on Elderly Care / Nursing Home / Elderly Care Center

กิตติกรรมประกาศ

แผนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ” สำเร็จลงได้เพราะได้รับการสนับสนุนและความร่วมมือจากองค์กร สถาบัน และบุคลากรจากหลายหน่วยงาน รวมถึงการได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2563 ที่ทำให้แผนงานวิจัยเกิดขึ้นนและดำเนินการจนบรรลุผลสำเร็จได้

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ นายแพทย์นิธิ มหานนท์ และนายบรรจง วรรณสุริยะ ที่ปรึกษาแผนงานวิจัย ที่กรุณาให้คำปรึกษา ตรวจสอบ แก้ไข และให้ข้อเสนอแนะ ซึ่งเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการวิจัยครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบพระคุณความร่วมมือของชุมชนในการให้ข้อมูล ให้คำแนะนำ และนักวิจัยทุกโครงการวิจัยย่อยที่มีส่วนช่วยให้การจัดทำโครงการวิจัยฉบับนี้สำเร็จลุล่วงเป็นฉบับสมบูรณ์ได้ด้วยดี

คณะผู้วิจัย
สิงหาคม 2564

สารบัญ

หน้า

บทสรุปผู้บริหาร		ก
บทคัดย่อภาษาไทย		ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ		ค
กิตติกรรมประกาศ		จ
สารบัญ		ง
สารบัญภาพ		ช
เนื้อหางานวิจัย	**ภาพรวมแผนงานวิจัย**	1
	ความสำคัญและที่มาของปัญหา	1
	วัตถุประสงค์ของการวิจัย	6
	ความเชื่อมโยงระหว่างโครงการวิจัยย่อย	8
	สรุปผลการวิจัย	10
	อภิปรายและข้อเสนอแนะ	19
	ประโยชน์ที่ได้รับ	32
	หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์	34
ภาคผนวก		42
	คณะนักวิจัย	42

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย	6
2	ความเชื่อมโยงแผนงานวิจัยการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบ สู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ	8

ภาพรวมแผนงานวิจัย

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุและกำลังจะเป็น “สังคมสูงอายุระดับสุดยอด” (Super Aged Society) ในอีก 12 ปีข้างหน้าของประเทศไทย ส่งผลให้ทั้งภาครัฐและเอกชนให้ความสนใจและพยายามศึกษาแบบแผนวิธีการในการสร้างบุคลากรและสังคมเพื่อรองรับสถานการณ์ดังกล่าวโดยเห็นได้จากปัจจุบันองค์กรภาคประชาสังคมและแวดวงการศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนมีความกระตือรือร้นเพื่อจัดทำการฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุตามความต้องการของสังคมตั้งแต่การให้บริการตามบ้าน การเปิดให้บริการในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุ ในโรงพยาบาลจึงมีการอบรมและใช้บุคลากรที่มีรูปแบบหลากหลายทั้งในบริบทของผู้ให้บริการหรือผู้เข้ารับการฝึกอบรม การคัดเลือกวิธีการฝึกอบรมที่หมายรวมถึงตัวหลักสูตรการฝึกอบรมด้วย

หากแต่การเกิดขึ้นของนักบริบาลผู้สูงอายุและการให้บริการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านแบบรายวันรายเดือน และการให้บริการดูแลผู้สูงอายุรายชั่วโมงในโรงพยาบาลของรัฐในรูปแบบของการหารายได้เสริมจากการทำเกษตรกรรมร่วมกับการออกให้บริการดูแลผู้สูงอายุวัยพึ่งพิงในพื้นที่ในรูปแบบจิตอาสาร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ในตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง หรือ “แม่มอกโมเดล” มีความแตกต่างจากพื้นที่อื่นโดยสิ้นเชิง

“นักบริบาลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี”เกิดขึ้นจากประชาชนพลเมืองในชุมชนที่ตื่นตัวและเล็งเห็นโอกาสภายใต้การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมดังกล่าวจึงได้รวมตัวกันในลักษณะประชาสังคมร่วมมือกับหน่วยงานซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาด้านวิทยาศาสตร์สุขภาพพร้อมกับความร่วมมือช่วยเหลือของหน่วยงานภาครัฐที่อยู่ในเขตใกล้เคียง ริเริ่มดำเนินโครงการอบรมหลักสูตรผู้ดูแลผู้สูงอายุ หรือนักบริบาลผู้สูงอายุ จำนวน 65 คนจากนั้นได้รวมกลุ่มกันออกให้บริการชุมชนในเขตพื้นที่ด้วยหัวใจจิตอาสา และออกให้บริการแก่ผู้ประสงค์ใช้บริการผู้ดูแลผู้สูงอายุสำหรับดูแลผู้สูงอายุที่นอนพักรักษาตัว ในโรงพยาบาล ที่บ้าน ทั้งแบบรายชั่วโมง ไป-กลับ และรายเดือนในต่างพื้นที่สามารถสร้างเป็นอาชีพหลัก นอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรรม สร้างรายได้ พร้อมกับเป็นที่พึ่งของครอบครัว ชุมชน สังคม อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การออกให้บริการในรูปแบบดังกล่าวสามารถสร้างรายได้ให้กับนักบริบาลมากกว่า 15,000 บาทต่อคน และมีความต้องการการบริการในลักษณะดังกล่าวเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก จนนักบริบาลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมีรุ่นที่ 1 ไม่เพียงพอต่อการให้บริการ ชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี จึงได้ดำเนินการฝึกอบรมนักบริบาลแม่มอกหลั่นล้า รุ่นที่ 2 ขึ้นในปี 2563 จนจบการอบรมขั้นสูง 25 คน

หลักสูตรการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุหรือนักบริบาลผู้สูงอายุ“นักบริบาลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี” ที่พัฒนาโดยอ้างอิงแนวทางการจัดอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตร 420 ชั่วโมงของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข โดยความร่วมมือในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการการขอรับบริการจากผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียงทั่วไประหว่างคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล คณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์

ความสอดคล้องหลักสูตรของกรมอนามัย

หลักสูตรการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี มีจำนวนชั่วโมงการอบรมตลอดหลักสูตรทั้งสิ้น 420 ชั่วโมงเท่ากันกับหลักสูตรของกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข มีรายละเอียดของเนื้อหาในแผนการสอนของหลักสูตรการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุตำบลแม่มอกซึ่งออกแบบและพัฒนาโดยคณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ร่วมกับคณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์และหน่วยงานทางด้านการแพทย์และสาธารณสุขรวมถึงภาคประชาสังคม ชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี ต.แม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง ครอบคลุมแผนการสอนทั้ง 18 แผนการสอนของกรมอนามัย

ความแตกต่างหลักสูตรของกรมอนามัย

หลักสูตรการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี มีเป้าหมายเพื่อสร้างวิชาชีพใหม่ให้เป็นอาชีพเสริมแก่ประชาชนที่สนใจโดยไม่จำกัดกลุ่มเป้าหมายในการเข้ารับการอบรมเฉพาะ ผู้สื่อข่าวสาธารณสุข(ผสส.) และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน(อสม.) เท่านั้น ซึ่งหลักสูตรของกรมอนามัย ผลิตเพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานของรัฐใช้เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ของกระทรวงสาธารณสุข เพื่อทำหน้าที่ให้การดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงระยะยาว ตามโครงการการดูแลผู้สูงอายุและผู้ที่มีภาวะพึ่งพิงระยะยาว (Long Term Care) ของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เป็นหลัก อีกทั้งหลักสูตรการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี ยังได้แบ่งการอบรมออกเป็น 2 Module ที่เป็นกระบวนการฝึกอบรมต่อเนื่องแต่คั่นด้วยการประเมินผลระหว่างจบหลักสูตรขั้นพื้นฐาน 80 ชั่วโมงแรก ซึ่งมีจำนวนชั่วโมงของการเรียนการสอนมากกว่าหลักสูตรของกรมอนามัย 10 ชั่วโมง เพื่อประเมินศักยภาพในการเรียนรู้ให้สามารถนำองค์ความรู้ (Knowledge) ภายใต้ทัศนคติที่พึงประสงค์ (Attitude) และการปฏิบัติที่ถูกต้องมีมาตรฐาน (Practically) โดยเริ่มต้นจากการอบรมหลักสูตรผู้ดูแลผู้สูงอายุขั้นพื้นฐาน 80 ชั่วโมง และมีการประเมินผล หากผู้เข้ารับการอบรมสอบผ่านเกณฑ์ประเมินขั้นต่ำร้อยละ 80 ก็เข้าอบรมหลักสูตรต่อเนื่องเป็นการอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุขั้นสูงต่ออีก 340 ชั่วโมงรวมภาคฝึกประสบการณ์

ทั้งนี้มีความแตกต่างชัดเจนกับหลักสูตรของกรมอนามัยคือ มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพภายใต้บริบทที่มีความแตกต่างกันด้านภารกิจหลักในการให้การดูแลผู้สูงอายุที่เพิ่มกลุ่มเป้าหมายอื่นคือกลุ่มผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยสมองเสื่อมเข้าไปในหลักสูตร และเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพ และการนวดแผนไทยเข้าไปด้วย ผ่านแหล่งฝึกประสบการณ์จำนวน 4 แห่งคือ

1) ฝึกการดูแลผู้ป่วยเชิงธุรกิจและผู้ป่วยสมองเสื่อม ณ โรงพยาบาลแวนแซนวู๊ด จังหวัดลำปาง ซึ่งเป็นสถานพยาบาลเอกชน

2) ฝึกการดูแลผู้สูงอายุติดเตียงผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงเชิงสงเคราะห์ ณ ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง(ศพส.)

3) ฝึกการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วย การดูแลผู้สูงอายุและผู้ป่วยโรคหลอดเลือดในสมอง ณ โรงพยาบาลเวชชารักษ์ จ.ลำปาง

4) ฝึกการดูแลผู้ป่วยมะเร็งและผู้ป่วยระยะท้าย ณ โรงพยาบาลมะเร็ง จ.ลำปาง

โดยหลักสูตรการอบรมของแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการปฏิบัติด้านการดูแลผู้สูงอายุจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักบริบาลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมีที่ออกให้บริการดูแลผู้ป่วยติดเตียงและผู้สูงอายุที่บ้านร่วมด้วย

จากนั้นได้รวมกลุ่มกันออกให้บริการชุมชนในเขตพื้นที่ด้วยหัวใจจิตอาสาและออกให้บริการแก่ผู้ประสงค์ใช้บริการผู้ดูแลผู้สูงอายุสำหรับดูแลผู้สูงอายุที่นอนพักรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือที่บ้านทั้งแบบรายชั่วโมง ไป-กลับ และรายเดือนในต่างพื้นที่ ซึ่งเป็นรูปแบบวิสาหกิจชุมชน (Social Enterprise) ผ่านกองทุนพัฒนาศักยภาพผู้ดูแลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมีที่ออกแบบชุดบริการ 3 รูปแบบคือ 1) รับดูแล ณ หอผู้ป่วยในและห้องพิเศษ ในอัตรา 300 บาทต่อการให้บริการ 8 ชั่วโมง เช้า-บ่าย-ดึก 2) การให้บริการฟื้นฟูสภาพผู้ป่วยโรคหลอดเลือดในสมองและผู้สูงอายุที่บ้านแบบไป-กลับ ในพื้นที่เขตอำเภอเถิน จ.ลำปาง ช่วงเวลา 08.00 น. ถึง 16.00 น. ในอัตรา 450 บาทต่อวัน และ 3) การให้บริการดูแลผู้ป่วยติดเตียง ผู้ป่วยสมองเสื่อม ผู้สูงอายุที่บ้านแบบประจำรายเดือน ตามระดับการเจ็บป่วยของผู้รับบริการ ในอัตรา 12,000-15,000-18,000 บาทต่อเดือน โดยสามารถสร้างเป็นอาชีพหลักนอกเหนือจากอาชีพเกษตรกรรม และสร้างรายได้ให้กับครอบครัวไม่น้อยกว่า 10,000-15,000-20,000 บาทต่อเดือน มากว่า 600,000 บาทต่อกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่อเดือน พร้อมกับเป็นที่พึ่งของครอบครัว ชุมชน สังคม อย่างรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้มแข็งต่อเนื่องให้กับโครงการอย่างยั่งยืน โดยสร้างชุมชนเข้มแข็งด้วยการสร้างการมีส่วนร่วมของหุ้นส่วนทางสังคมต่อการจัดบริการสาธารณะด้านการพัฒนาระบบบริการสุขภาพและคุณภาพชีวิตอย่างบูรณาการ พัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนที่สามารถสร้างรายได้ ควบคู่กับการสร้างคุณค่าในตัวเองด้วยการพัฒนากลไกที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขพร้อมรับสังคมสูงวัยภายใต้ความมีมาตรฐานแห่งวิชาชีพเป็นที่ยอมรับของสังคมและสากล คณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ ร่วมกับหน่วยงาน ชุมชนที่ร่วมดำเนินการ จึงมีแนวคิดร่วมกันดำเนินการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research : PAR) เพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุพัฒนาโดยใช้ “นักบริบาลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี” ในตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เป็นตำบลต้นแบบ “แม่มอกโมเดล” ในการพัฒนาบ้านพักอาศัยเป็น nursing home care ที่ได้มาตรฐาน ประกอบกิจการบริการด้านการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่มีมาตรฐานการบริการทั้งบุคลากรและสถานที่ มีการบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพการบริการโดย Mobile Machinations Real Time Application เป็น Application for nursing Home monitoring device ที่มีแนวคิดพัฒนารูปแบบการให้บริการผ่าน Business Model Canvas ซึ่งเป็นเครื่องมือในการทำธุรกิจที่ทำให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนมองกิจการที่จะหารายได้เลี้ยงครอบครัวของตนเองได้อย่างชัดเจนมากขึ้น และทำให้ทีมรับรู้รูปแบบและปัญหาของการให้บริการดูแลผู้สูงอายุไปในทิศทางเดียวกัน วางแผนกำหนดวิธีการจัดทำแผนการให้บริการธุรกิจด้านการดูแลผู้สูงอายุสำหรับความริเริ่มด้านคุณค่าร่วม อันเป็นขั้นตอนที่ต่อจากการระบุโอกาสดำเนินการสู่แนวคิดของการสร้างคุณค่าร่วม (Creating Shared Value: CSV) ซึ่งมีวิธีการออกแบบประกอบด้วยกระบวนการใน 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การทบทวนรูปแบบการให้ความช่วยเหลือที่ดำเนินอยู่ (Review Existing Investments) 2) การพัฒนาภูมิภาพของประเด็น (Develop a Landscape of Issues) 3) การคัด

กรองประเด็นที่มีศักยภาพต่อการสร้างคุณค่าร่วม (Screen Issues for Shared Value Potential) และ 4) การจัดลำดับความสำคัญในโอกาสดำเนินการสู่แนวทางการสร้างคุณค่าร่วม (Prioritize Shared Value Opportunities) ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนารูปแบบของวิสาหกิจชุมชนสู่ธุรกิจคู่สังคม

ในอนาคต กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมภายใต้ความเป็นสหวิชาการทั้งหมดจึงเป็นการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ สร้างต้นแบบแห่งสังคมเข้มแข็งให้กับพื้นที่อื่น ๆ ในภาพรวมทั้งระดับพื้นที่และระดับประเทศ ที่มีความสมดุลระหว่างการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวและการช่วยเหลือสังคมไปพร้อมกันซึ่งเป็นแนวคิดของการสร้างคุณค่าร่วม (Creating Shared Value: CSV) ที่เพิ่มความเป็นรูปธรรมในสร้างผลกระทบทางสังคมที่วัดได้ด้วยผลการดำเนินงานทางธุรกิจซึ่งก่อให้เกิดผลที่ติดตามมาหลายประการ ได้แก่

ประการแรก การที่จะสามารถทำให้วิสาหกิจชุมชนนักบริบาลแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมีปรับเปลี่ยนจุดสนใจที่มีต่อการสร้างผลกระทบทางสังคมจากระดับโครงการนำร่องเพียงเพื่อให้ได้ภาพการดำเนินงานทางสังคมมาสู่ระดับกลยุทธ์การดำเนินงานทางธุรกิจด้านการบริการและจากส่วนแบ่งทางการตลาดที่ด้อยความสำคัญในสายตาของธุรกิจกลายมาเป็นส่วนแบ่งการตลาดที่มีนัยสำคัญในวิถีของธุรกิจได้

ประการที่สอง สามารถรื้อและสร้างความมุ่งประสงค์ (Purpose) ของกิจกรรมขึ้นใหม่ ที่สามารถทำให้การให้บริการดูแลผู้สูงอายุ จากเดิมที่รัฐมุ่งผลิตนักบริบาลผู้สูงอายุเพื่อสนองตอบต่อการแก้ไขปัญหาทางสังคมเพียงอย่างเดียว มาสร้างผลกระทบจากการเป็นองค์กรธุรกิจได้ด้วย

ประการที่สาม ทำให้วิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุ “แม่มอกโมเดล” มีความสัมพันธ์ที่ดีทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชนจนสามารถพัฒนามาเป็นหุ้นส่วนสำคัญร่วมดำเนินงานได้

ประการที่สี่ ทำให้แวดวงตลาดทุนตื่นตัวหันมาให้ความสนใจลงทุนกับกิจการของวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการดูแลผู้สูงอายุที่จะถูกพัฒนาเป็นธุรกิจคู่สังคม (Shared Value Business) ในอนาคตที่ใช้กลยุทธ์คุณค่าร่วมในการดำเนินกิจกรรม ที่สังคมให้การยอมรับกิจการ ในฐานะที่เป็นพลเมืองที่ดี (Good Citizen) สามารถดำเนินการดูแลผลกระทบได้ดี ไม่สร้างความเดือดร้อนเสียหายแก่ผู้มีส่วนได้เสียที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่การพัฒนาความสามารถในการแข่งขันและการพึ่งพาตนเองของนักบริบาลและชุมชนเศรษฐกิจอย่างสมดุลและยั่งยืน ทั้งผลกำไร (Profit) ชุมชนสังคม (People) และสิ่งแวดล้อม (Planet) ได้ในที่สุด

การนำต้นแบบ “แม่มอกโมเดล” มาศึกษาและนำไปประยุกต์ใช้กับพื้นที่อื่น ๆ จะทำให้เกิดนวัตกรรมและองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการผู้สูงอายุอย่างเป็นระบบและเป็นการบูรณาการของชุมชนที่มีพลเมืองจิตอาสามืออาชีพที่มีหัวใจผู้ประกอบการทั้งในพื้นที่เมืองท่องเที่ยวหลักของประเทศให้เป็นเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหรือแม้แต่เขตเศรษฐกิจพิเศษที่เป็นเขตอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ และเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ให้นักท่องเที่ยวสูงอายุ ครอบครัวนักท่องเที่ยวที่มีผู้สูงอายุวัยพึ่งพิง ได้ใช้บริการนักบริบาลผู้สูงอายุมืออาชีพที่เป็นประชาชนในพื้นที่ในลักษณะศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบ elderly care center ที่ได้มาตรฐาน ประกอบกิจการบริการด้านการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่มีมาตรฐานการบริการทั้งบุคลากรและสถานที่ที่เป็นธุรกิจบริการอีกประเภทหนึ่งที่ใช้จุดแข็งของประเทศไทยทั้งทางภูมิศาสตร์ วิถีชีวิตและอุปนิสัยความเป็นคนไทยภายใต้ทฤษฎี “หลั่นล้าอีโคโนมี”

เพื่อสร้างเศรษฐกิจฐานรากสู่เศรษฐกิจชาติที่เข้มแข็ง ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อสังคม วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมผ่านการใช้เทคโนโลยียุคดิจิทัลเป็นเครื่องมือได้อย่างเหมาะสม ถือเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน และมั่นคงรวมถึงยังสามารถประเมินผลลัพธ์ทางสังคมจากโครงการนี้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

#

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดของโครงการวิจัย participatory action research

2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

2.1 วัตถุประสงค์หลักของโครงการวิจัย

2.1.1 เพื่อศึกษาการนำชุมชนต้นแบบด้านการดูแลผู้สูงอายุ “แม่มอกโมเดล” มาต่อยอดสร้างชุมชนเข้มแข็งในการเตรียมรับสังคมผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทย

2.1.2 เพื่อพัฒนาหลักสูตรและหลักการปฏิบัติด้านการดูแลผู้สูงอายุออนไลน์

2.1.3 เพื่อพัฒนาเครื่องมือในการบริหารจัดการเครือข่ายการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุที่สอดคล้องกับยุคสมัย

2.1.4 เพื่อส่งเสริมหุ้นส่วนทางสังคมเครือข่ายนักบริบาลผู้สูงอายุพัฒนาสู่การเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุที่มีความได้เปรียบทางการแข่งขันภายใต้การสร้างคุณค่าร่วม

2.1.5 เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านวิชาการและงานวิจัยให้กับเครือข่ายนักวิจัย

2.2 วัตถุประสงค์เฉพาะ

2.2.1 เพื่อบูรณาการแผนงานพร้อมเวทีพัฒนานักวิจัย

2.2.1.1 เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันถึงความเชื่อมโยงของแต่ละแผนงานวิจัยย่อย

2.2.1.2 เพื่อร่วมกันกำหนดเป้าหมายในกระบวนการวิจัยหรือกิจกรรมแต่ละแผนงาน

2.2.1.3 เพื่อบูรณาการสหสาขาวิชาการของนักวิจัยต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุ

2.2.2 เพื่อการพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และการพัฒนาระบบบริหารจัดการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

2.2.2.1 พัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning)

2.2.2.2 พัฒนาระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

2.2.3 เพื่อพัฒนาโมเดลชุมชน nursing home care ตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง

2.2.3.1 เพื่อพัฒนารูปแบบบ้านนักบริบาลผู้สูงอายุให้เป็น Nursing Home Care ตามมาตรฐานการบริการภายใต้พระราชบัญญัติสถานประกอบการด้านสุขภาพ พ.ศ.2559

2.2.3.2 เพื่อพัฒนาต้นแบบวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการดูแลผู้สูงอายุ 1 วิสาหกิจชุมชน

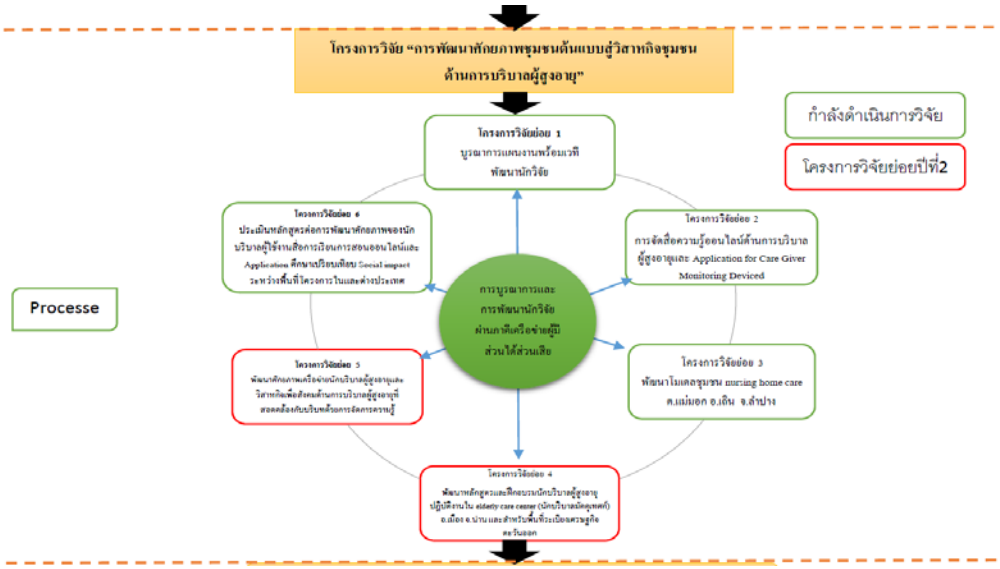
2.2.4 ประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์และแอปพลิเคชันสู่วิสาหกิจชุมชนเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ

2.2.4.1 เพื่อประเมินการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ

2.2.4.2 เพื่อประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุต่อการพัฒนาศักยภาพของนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์

2.2.4.3 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ

3. รายละเอียดความเชื่อมโยงระหว่างโครงการวิจัยย่อย

ภาพที่ 2: ความเชื่อมโยงแผนงานวิจัยการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ

การดำเนินงานแผนงานวิจัย

1. หน่วยงานเจ้าภาพคณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพวิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ ร่วมกับหน่วยงานชุมชนที่ร่วมดำเนินการศูนย์เรียนรู้และพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุแบบครบวงจรและบริบาลผู้ป่วยระยะท้าย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล เทศบาลตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ถอด อ.เถิน จ.ลำปาง โรงพยาบาลเถิน สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเถิน ชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี และมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรร่วมกันกำหนดรูปแบบเนื้อหาสื่อการเรียนการสอนและหลักปฏิบัติออนไลน์ด้านการบริบาลผู้สูงอายุสำหรับนักบริบาลผู้สูงอายุ ชุมชนการให้บริการ nursing home care ที่ได้มาตรฐานวิชาการ 420 ชั่วโมง ซึ่งพัฒนาต่อยอดจากหลักสูตรฝึกอบรมผู้ดูแลผู้สูงอายุของคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีร่วมกับชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี ต.แม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง ที่ได้มีการปรับปรุงและพัฒนามาแล้วจำนวน 2 ครั้ง คือในปี 2560 ใช้ประกอบการฝึกอบรมนักบริบาลผู้สูงอายุรุ่นที่ 1 และหลักสูตรประจำปี 2563 ที่ใช้ฝึกอบรมนักบริบาลผู้สูงอายุรุ่นที่ 2 สู่การพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนและผู้ใช้ประโยชน์พัฒนาการบริการูแลผู้สูงอายุที่บ้านของนักบริบาล ภายใต้แนวคิดการสร้างคุณค่าร่วม (Creating Shared Value: CSV) ด้วยการสร้างแนวทางการสร้างคุณค่าร่วม ตามแนวทางของไมเคิล อี พอร์เตอร์ และมาร์ค เครเมอร์ ให้มีความครอบคลุมทั้ง 3 ระดับคือ ระดับของการคิดค้นผลิตภัณฑ์ (Product) ขึ้นใหม่ที่เป็นความต้องการของสังคม โดยเฉพาะกับตลาดหรือกลุ่มลูกค้าที่ยังไม่ได้รับการตอบสนอง ระดับของการกำหนดบรรทัดฐานใหม่ในเรื่องผลิตภาพโดยให้ความสำคัญกับประเด็นทางสังคมตลอดห่วงโซ่คุณค่า (Value Chain)

และระดับของการพัฒนากลุ่มความร่วมมือ (Cluster) ในท้องถิ่นที่เอื้อต่อธุรกิจ โดยกำหนดรูปแบบการบริหารจัดการเป็นลักษณะ Mobile Machinations RealTime Application (Application for nursing home Mornitoring Deviced) เพื่อใช้ในการบริหารจัดการการบริการnursing home care ของวิสาหกิจชุมชน นักบริบาลผู้สูงอายุชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี ตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปางที่นักบริบาลผู้สูงอายุมาจากประชาชนอาชีพหลักเกษตรกรรมจำนวน 1 วิสาหกิจชุมชน และ elderly care center เครือข่ายนักบริบาลผู้สูงอายุวัดพระธาตุแช่แห้ง อ.เมือง จังหวัดน่าน ที่มุ่งเน้นการให้บริการนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุที่มีความต้องการนักบริบาลวิชาชีพเฉพาะด้านการดูแลผู้สูงอายุเป็นมัคคุเทศน์นำเที่ยวในเมืองวัฒนธรรมและตำบลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี พื้นที่เขตเมืองท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ผู้ผ่านการอบรมเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านพื้นที่เปรียบเทียบ

2. หน่วยงานเจ้าภาพร่วมกับหน่วยงานชุมชนที่ร่วมดำเนินการสนับสนุนการพัฒนาบ้านที่อยู่อาศัยของ นักบริบาลผู้สูงอายุให้มีความพร้อมในการเปิดเป็น nursing home care ที่ได้มาตรฐานประกอบกิจการบริการด้านการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบ Day Care และ Intermediate Care ที่มีมาตรฐานการบริการทั้งบุคลากรและสถานที่จำนวน 10 หลัง elderly care center ในพื้นที่เขตเมืองท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ อ.เมือง จ.น่าน จำนวน 1 แห่งบริหารจัดการผ่าน Mobile Machinations Real Time Application ซึ่งออกแบบโดยหน่วยงานเจ้าภาพและหน่วยงานร่วมโครงการเชื่อมโยงระบบบริการสุขภาพและระบบการแพทย์ฉุกเฉินในพื้นที่พร้อมกับระบบร้องขอความช่วยเหลือการควบคุมมาตรฐานติดตามประเมินผลแบบ Real Time เพื่อสร้างมาตรฐานทั้งผู้ให้บริการเครื่องมืออุปกรณ์และสภาพแวดล้อม

3. ประชาสัมพันธ์รับผู้ประสงค์ขอรับบริการ nursing home care และ elderly care center จากต่างพื้นที่และทั่วไปเข้าใช้บริการภายใต้เงื่อนไข "หนึ่งธุรกิจหนึ่งหน้าที่" นักบริบาลที่จะขอเปิดบ้านเป็น nursing home care หากให้บริการลูกค้า 1 ราย ต้องทำหน้าที่จิตอาสาดูแลผู้สูงอายุวัยพึ่งพิงในชุมชนโดยไม่คิดค่าใช้จ่าย 1 รายคู่ขนาน

4. ดำเนินการศึกษาพัฒนาหลักสูตรนักบริบาลนักบริบาลผู้สูงอายุและพัฒนาเครือข่ายนักบริบาลผู้สูงอายุในพื้นที่ อ.เมือง จ.น่าน โดยคณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพวิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ร่วมกับหน่วยงานชุมชนที่ร่วมดำเนินการศูนย์เรียนรู้และพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุแบบครบวงจรและบริบาลผู้ป่วยระยะท้าย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี คณะสหเวชศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา คณะแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศ มหาวิทยาลัยบูรพา เทศบาลเมืองแสนสุขร่วมกันกำหนดรูปแบบเนื้อหาสื่อการเรียนการสอนด้านการบริบาลผู้สูงอายุสำหรับนักบริบาลผู้สูงอายุชุมชนเพื่อการให้บริการในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบelderly care center ที่ได้มาตรฐานวิชาการสอดคล้องกับบริบทผู้เรียนและผู้ใช้ประโยชน์จำนวน 50 คน

5. ดำเนินการศึกษาพัฒนาหลักสูตรนักบริบาลนักบริบาลผู้สูงอายุและพัฒนาเครือข่ายนักบริบาลผู้สูงอายุในพื้นที่ตำบลแสนสุข อ.เมือง จ.ชลบุรี ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยคณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ ร่วมกับหน่วยงาน ชุมชนที่ร่วมดำเนินการ ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุแบบครบวงจรและบริบาลผู้ป่วยระยะท้ายคณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโค

โนมี คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา คณะแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศ มหาวิทยาลัยบูรพา เทศบาลเมืองแสนสุข ร่วมกันกำหนดรูปแบบ เนื้อหา สื่อการเรียนการสอนด้านการบริบาลผู้สูงอายุสำหรับนักบริบาลผู้สูงอายุชุมชน เพื่อการให้บริการในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบ elderly care center ที่ได้มาตรฐานวิชาการ สอดคล้องกับบริบทผู้เรียนและผู้ใช้ประโยชน์ จำนวน 50 คน

6. พัฒนาเครือข่ายนักบริบาลผู้สูงอายุในพื้นที่วิจัยด้วยการจัดการความรู้ ดำเนินการศึกษาประเมินหลักสูตรและการพัฒนาศักยภาพของนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ผ่าน Mobile Machinations Real Time Application ระหว่างการนำไปใช้จริงเป็นระยะๆ โดยศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์และผลลัพธ์ทางสังคม ข้อดี ข้อจำกัด การนำไปใช้จริงในอนาคตระหว่างพื้นที่วิจัยและภาพรวมเทียบกับต่างประเทศผ่านเครื่องมือที่ผลิตโดยนักวิจัยโครงการย่อยที่ 6

4. สรุปผลการวิจัย

โครงการวิจัยการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุได้ดำเนินการโครงการวิจัยย่อย 4 โครงการ จาก 6 โครงการวิจัยย่อย ประกอบด้วย 1) โครงการวิจัยย่อยที่ 1 บูรณาการแผนงานพร้อมเวทีพัฒนานักวิจัย 2) โครงการวิจัยย่อยที่ 2 การพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และการพัฒนาระบบบริหารจัดการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน 3) โครงการวิจัยย่อยที่ 3 พัฒนาโมเดลชุมชน nursing home care ตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง และ 4) โครงการวิจัยย่อยที่ 6 ประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์และแอปพลิเคชันสู่วิสาหกิจชุมชนเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ โดยสรุปผลแต่ละโครงการวิจัยย่อยดังนี้

4.1 โครงการวิจัยย่อยที่ 1 บูรณาการแผนงานพร้อมเวทีพัฒนานักวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม มีนักวิจัยจากสาขาวิชาต่าง ๆ จำนวน 33 คน แบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) นักวิจัยที่มีสถานะเป็นข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ 2) นักวิจัยที่เป็นนักวิชาการ และ 3) นักวิจัยท้องถิ่น โดยใช้วิธีรวบรวมข้อมูลหลากหลายวิธีเพื่อเสริมซึ่งกันตามการผสมผสานวิธีวิทยา (Methodological Eclecticism) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากสมาชิกนักวิจัยในแผนงานวิจัยด้วยแบบสอบถาม พบว่านักวิจัยมีความเข้าใจเกี่ยวกับแผนงานวิจัยเพิ่มขึ้น และสามารถพัฒนาความรู้และบูรณาการความรู้ใหม่ๆ กับความรู้ดั้งเดิม ในรูปแบบของสหวิทยาการได้ ในส่วนของกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า 1) กลุ่มนักวิจัยที่มีสถานะเป็นข้าราชการเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานรัฐ พบว่า นักวิจัยกลุ่มนี้เป็นบุคลากรที่มีความเกี่ยวข้องกับงานด้านการแพทย์ การพยาบาล การสาธารณสุข การดูแลผู้ป่วย ผู้สูงอายุอยู่แล้วไม่ว่าจะเป็นลักษณะงาน ตำแหน่งงาน หน้าที่ของนักวิจัยกลุ่มนี้ จึงส่งผลให้นักวิจัยกลุ่มนี้สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวคิดของแผนงานวิจัยนี้เป็นอย่างดี และยังสามารถ

แลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นความรู้ดั่งเดิม หรือประสบการณ์ดั้งเดิมของนักวิจัยกับกลุ่มทีมนักวิจัยเพื่อสร้างแนวคิดหรือแนวทางเลือกใหม่ให้แก่แผนงานวิจัยได้เป็นอย่างดี 2) นักวิจัยที่เป็นนักวิชาการ พบว่า นักวิจัยกลุ่มนี้เป็นกลุ่มนักวิชาการ 2 กลุ่ม คือ นักวิชาการที่สังกัดสายการพยาบาลหรือเกี่ยวกับสุขภาพ และนักวิชาการที่ไม่มีความเกี่ยวข้องกับองค์ความรู้ด้านของ การแพทย์ การพยาบาล และการสาธารณสุข ซึ่งส่งผลให้นักวิจัยกลุ่มนี้มี 2 ลักษณะที่แตกต่างกันโดยกลุ่มแรกที่เป็นนักวิชาการด้านที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาล การสาธารณะสุข ก็ สามารถสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวคิดของแผนงานวิจัยนี้เป็นอย่างดี และยังสามารถถ่ายทอดความรู้ในเชิงของแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ให้แก่แผนงานวิจัยได้ ในกลุ่มที่สอง ที่เป็นกลุ่มนักวิชาการที่ไม่ได้อยู่ในสายการพยาบาลและสุขภาพ นักวิจัยกลุ่มนี้เข้ามามีบทบาทในการรับผิดชอบโครงการวิจัยย่อยที่เป็นส่วนของการประเมินหลักสูตร การพัฒนาแอปพิเคชั่น ซึ่งก็เป็นส่วนงานที่อยู่ภายใต้แผนงานวิจัยเช่นกันดังนั้นก็เห็นได้ว่า ในแผนงานวิจัยครั้งนี้ กลุ่มนักวิจัยมีความแตกต่างหลากหลายขององค์ความรู้ ซึ่งเมื่อจัดกระบวนการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับเป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวคิดรวมไปถึงกระบวนการดำเนินงาน กิจกรรมต่างๆ ให้แก่นักวิจัยแล้ว ก็จะทำให้นักวิจัยมีการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ และนำแนวความคิดและมุมมองใหม่ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในงานวิจัย 3) นักวิจัยชาวบ้านหรือนักวิจัยท้องถิ่น พบว่า นักวิจัยกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ของการวิจัยและเป็นกลุ่มที่อยู่ในกระบวนการตั้งแต่การริเริ่ม จัดตั้งการสร้างความเข็มแข็งในชุมชนท้องถิ่นของตำบลแม่มอก ทั้งนี้ นักวิจัยในกลุ่มนี้ อาจจะมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีต่างๆทางวิชาการน้อยกว่านักวิจัยทั้ง 2 กลุ่มข้างต้น แต่กลับพบว่านักวิจัยกลุ่มนี้มีประสบการณ์ในเชิงพื้นที่ มีความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน ความเป็นมาเป็นไปของชุมชนเป็นอย่างดีและพร้อมรับการการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูล ความรู้ในเชิงทฤษฎีจากนักวิจัยในกลุ่มของนักวิชาการได้เป็นอย่างดี

ดังนั้นความสำคัญของการทำวิจัยโครงการนี้ช่วยให้นักวิจัยที่มีความรู้จากสาขาวิชาที่แตกต่างกันสามารถระดมความคิดเห็นตามพื้นความรู้ของตนเองมาสู่กระบวนการขับเคลื่อนงานวิจัยชุดนี้ นอกจากนี้ทีมนักวิจัยสามารถร่วมกันสร้างความเชื่อมโยง และกำหนดเป้าหมาย แนวทางของกระบวนการวิจัยหรือกิจกรรมแต่ละของแต่ละโครงการวิจัยย่อยซึ่งถือว่าเป็นการบูรณาการสหสาขาวิชาการของนักวิจัยต่อการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุได้เป็นอย่างดีและยังเป็นการพัฒนาคนตามบริบทของชุมชน ผ่านกระบวนการในการแลกเปลี่ยนปัญหา อุปสรรคและแนวทางแก้ไขและได้รับความรู้ใหม่ เพื่อนำไปใช้ในการพัฒนางานวิจัยให้มีประสิทธิภาพ และยกระดับความรู้ไปปรับใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนรู้ทักษะและกระบวนการในการขับเคลื่อนงานวิจัยแบบ PAR และใช้กระบวนการวิจัยเป็นตัวขับเคลื่อนนโยบายสังคมที่จะแก้ไขปัญหาของประเทศได้อย่างเป็นรูปธรรม

4.2 โครงการวิจัยย่อยที่ 2 การพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และการพัฒนาระบบบริหารจัดการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

ผลการวิจัยพบว่า

การพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) ซึ่งคณะผู้วิจัยได้นำหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ ระดับพื้นฐาน (Basic Couse in Elderly Care) และหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ ระดับสูง (Advanced Couse in Elderly Care) ที่จัดอบรมให้กับบุคคลทั่วไปในพื้นที่ ตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เพื่อให้ได้นักบริบาลที่มีคุณภาพสามารถช่วยดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วย อย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามหลักวิชาการ เพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ และครอบครัวผู้สูงอายุ นำมาถอดบทเรียนเพื่อต่อยอดหลักสูตรที่เคยจัดอบรมรูปแบบการเรียนรู้ในห้องเรียนและฝึกปฏิบัติ มาเป็นรูปแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) โดยจัดการเรียนทางไกลผ่านสื่อออนไลน์ในหมวดวิชาที่เน้นความรู้ ความเข้าใจ และการเรียนในชั้นเรียนเพื่อฝึกปฏิบัติหมวดวิชาที่ต้องมีทักษะในการนำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ และคณะผู้วิจัยได้พัฒนาระบบสำหรับจัดการสื่อความรู้ออนไลน์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้ลงทะเบียนเรียนและเรียนตามตารางที่ผู้สอนกำหนด สามารถศึกษา ทบทวนเนื้อหาบทเรียนจากสื่อการสอนออนไลน์ได้ทุกเวลา และพบผู้สอนโดยตรงด้วยการเรียนรู้ออนไลน์แบบโต้ตอบกัน เป็นลักษณะการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) โดยระบบแบ่งการทำงานออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนของผู้ดูแลระบบ สามารถจัดการข้อมูลผู้ใช้งาน จัดการข้อมูลคลาสเรียน ผู้เรียน ผู้สมัครเรียน กำหนดการ จัดการข้อมูลหลักสูตร ข้อมูลหมวดรายวิชา ข้อมูลหัวข้อบรรยาย ข้อมูลเนื้อหา สื่อการสอน ข้อมูลคลังข้อสอบ 2) ส่วนของผู้สอนและผู้ช่วยสอน สามารถจัดการข้อมูลของตนเอง จัดการข้อมูลคลาสเรียน ผู้เรียน ผู้สมัครเรียน กำหนดการเรียน จัดการข้อมูลหลักสูตร ข้อมูลหมวดรายวิชา ข้อมูลหัวข้อบรรยาย ข้อมูลเนื้อหา ข้อมูลสื่อการสอน ข้อมูลคลังข้อสอบ 3) ส่วนของผู้เรียน สามารถสมัครเรียน ดูข้อมูลสื่อการเรียนการสอน ทำข้อสอบก่อนเรียน-ข้อสอบหลังเรียน ทำแบบทดสอบประเมินผลการสอบย่อย ทำแบบทดสอบประเมินผลการสอบเมื่อจบหลักสูตร ประเมินการสอนในแต่ละเรื่องที่เรียน และสามารถประเมินผลการสอนภาพรวมเมื่อจบหลักสูตร สามารถตรวจสอบผลคะแนนผ่านการอบรมได้ โดยผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) พบว่า ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจภาพรวมต่อประสิทธิภาพของระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{\mathbf{X}}$=4.01, 0.53) อยู่ในเกณฑ์ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในระดับมาก

พัฒนาระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์ และผู้มีประสบการณ์การใช้งานระบบสารสนเทศ จำนวน 20 คน ได้ทำการทดสอบด้วยการป้อนข้อมูลเข้าสู่ระบบ เพื่อทำการทดสอบว่าฟังก์ชันการทำงานที่ถูกระบุในข้อกำหนดความต้องการของระบบนั้นทำงานได้ และทำการประเมินประสิทธิภาพของการพัฒนาระบบบริหารจัดการการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุเครือข่ายวิสาหกิจ

ชุมชน โดยพบว่าผู้ประเมินส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพ อยู่ในระดับดี มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=4.32 S.D.=0.65) สามารถจ่ายงานให้กับนักบริบาลได้ถูกต้อง รวดเร็ว โดยระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สามารถจัดการข้อมูลพื้นฐาน เช่น ประเภทบริการ ช่วงเวลาเวลาปฏิบัติงาน ราคาการใช้บริการ ค่าทำสัญญา ค่าประกันล่วงหน้า ค่าจัดส่งนักบริบาล ค่าอาหาร ค่าอื่นๆ มีระบบ Line Official Account สามารถลงทะเบียนเข้าใช้งานระบบและโต้ตอบผ่านไลน์ได้ ทั้งนี้ระบบสามารถรองรับกับหน้าจอทุกขนาด โดยสามารถแสดงผลให้พอดีตามขนาดของหน้าจอ และปรับให้เหมาะสมกับหน้าจอนั้นได้โดยอัตโนมัติ สามารถแบ่งผู้ใช้งานออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้ดูแลระบบส่วนกลาง 2) ผู้ดูแลระบบประจำสาขา 3) ส่วนของนักบริบาล 4) ส่วนของผู้ขอรับบริการ ได้แก่ ญาติ และ ผู้สูงอายุ/ผู้ป่วย โดยผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจภาพรวมต่อประสิทธิภาพของระบบค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$=4.25, 0.54) อยู่ในเกณฑ์ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในระดับมาก ซึ่งระบบมีความสามารถในการจัดการข้อมูลการจ่ายงาน และจัดการข้อมูลลำดับคิวให้กับนักบริบาล อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$=4.55, S.D.= 0.66)

จากการพัฒนาหลักสูตรระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) จะสามารถผลิตนักบริบาลที่มีคุณภาพสามารถช่วยดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วย อย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีการต่อยอดความรู้ผู้ที่ผ่านการอบรมให้มีทักษะ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริง และรวมกลุ่มกันเกิดเป็น “วิสาหกิจชุมชน” เพื่อให้บริการดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วย ภายในชุมชนแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทำให้เกิดรายได้นอกเหนือจากงานประจำ

4.3 โครงการวิจัยย่อยที่ 3 พัฒนาโมเดลชุมชน nursing home care ตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง

ผลการวิจัยพบว่า

1. บ้านนักบริบาลผู้สูงอายุหลังจากที่ได้ศึกษาพัฒนารูปแบบตามกระบวนการวิจัย ได้พัฒนาแบบแปลนตามมาตรฐานด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อม และการบริการที่ออกโดยกรมสนับสนุนบริการสุขภาพและกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุขแล้วได้ดำเนินการปรับปรุงจนได้เนอสซิ่งโฮมจำนวน 2 หลังตามเป้าหมาย เมื่อดำเนินการแล้วเสร็จพร้อมติดตั้งอุปกรณ์จึงได้มีการประชุมคณะนักวิจัยและได้เชิญผู้เชี่ยวชาญด้านมาตรฐานวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชมงคลล้านนา ด้านการแพทย์และสาธารณสุข ด้านการดูแลผู้สูงอายุจากศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง จากโรงพยาบาลเถิน และจัดตั้งทีมครูพี่เลี้ยง ซึ่งเป็นพยาบาลวิชาชีพของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยงคอยควบคุมกำกับติดตามการให้บริการ ให้มีมาตรฐานการบริการตามหลักวิชาการแล้วดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำเพิ่มเติม จนได้เนอสซิ่งโฮมที่พร้อมทดลองให้บริการ จึงได้จัดประชุมคณะนักวิจัยภายในโครงการวิจัยนำเสนอผลการปรับปรุงบ้านนักบริบาลและร่วมกันกำหนดกิจกรรม ผู้สูงอายุกลุ่มเป้าหมายที่จะเข้ามาทดลองบริการ คณะนักวิจัยมีความเห็นร่วมกันว่าประสานผู้นำชุมชนทั้ง

ตำบลแม่มอกให้คัดเลือกผู้สูงอายุซึ่งเป็นคนด้อยโอกาสเข้าทดลองบริการ ผู้นำชุมชนตำบลแม่มอกได้มีมติให้ผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยระยะพักฟื้นจากการเข้ารับการรักษาในสถานพยาบาลซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ในประเภทผู้รับบริการในเนอสซิ่งโฮม ที่ไม่รับผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยติดเตียงที่มีเครื่องพยุงหรือผู้ป่วยระยะท้ายจะมุ่งเน้นการบริการฟื้นฟูสภาพผู้สูงอายุหรือผู้ป่วยหลังการเจ็บป่วยเป็นหลัก เพื่อลดความเสี่ยงด้านการให้บริการ

ระหว่างการเปิดทดลองบริการ ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิสหวิชาชีพตรวจประเมินมาตรฐานการบริการร่วมกับครูพี่เลี้ยงอีกครั้งพร้อมแนะนำบริการเพิ่มเติมโดยนักบริบาลผู้สูงอายุได้ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงรายละเอียดเอกสารควบคุมกำกับการปฏิบัติงานตามคำแนะนำอีกครั้ง โดยในด้านสภาพแวดล้อม ทางคณะผู้วิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิได้ใช้คู่มือประเมินสภาพแวดล้อมสำหรับการดูแลผู้สูงอายุที่พัฒนาโดยทีมสถาปนิกอาสาและนักวิจัย โดยอ้างอิงจากระเบียบ ข้อบังคับที่ออกโดยกรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข

ปัจจุบันบ้านนักบริบาลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี ได้ยื่นคำขออนุญาตเป็นสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุและผู้มีภาวะพึ่งพิงประเภทมีที่พำนักจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข โดยศูนย์สนับสนุนบริการสุขภาพเขต 1 เชียงใหม่ได้ลงพื้นที่ตรวจประเมินเพื่อประกอบการขออนุญาตเรียบร้อยแล้วเมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2564 ที่ผ่านมา ซึ่งมีองค์ประกอบของการประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านสถานที่ ด้านความปลอดภัย และด้านการบริการ ซึ่งคณะผู้ประเมินก็ได้ให้คำแนะนำเพิ่มเติมทั้งด้านสภาพแวดล้อม และด้านความปลอดภัย เช่น การติดป้ายเตือนต่างๆ การเพิ่มถังดับเพลิง การแยกส่วนระหว่าพื้นที่พักอาศัยกับสถานประกอบการ ซึ่งทางวิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าได้ดำเนินการปรับปรุงพร้อมถ่ายภาพนำส่งให้กับศูนย์สนับสนุนบริการสุขภาพเขต 1 เชียงใหม่เรียบร้อยแล้ว

2. วัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาต้นแบบวิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ nursing home care พบว่า **ด้านการพัฒนาด้านการบริหารจัดการ** ยังคงโครงสร้างองค์การและกลไกการทำงาน ถือเป็นอัตลักษณ์ของความเป็นแม่มอกสู่การสร้างอัตลักษณ์ในการให้บริการของ Mae-Mok Nursing Home Care: ให้มีความโดดเด่น และแตกต่าง โดยแบ่งออกเป็นทีมทั้งหมด 4 ทีม ประกอบด้วย 1) ทีมปฏิบัติงาน (Work Team) 2) ทีมประสานงาน (Integrated Team) 3) ทีมปรับปรุงงานหรือทีมอำนวยการ (Improvement Team) และ 4) ทีมที่ปรึกษา (Consult Team) **ด้านการพัฒนาด้านบุคลากร (นักบริบาลผู้สูงอายุ)** วิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี ได้ยื่นรวบรวมหลักฐานของนักบริบาลผู้สูงอายุที่ผ่านการอบรมการดูแลผู้สูงอายุ หลักสูตรระดับสูง 420 ชั่วโมง ดำเนินการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนเป็นผู้ให้บริการในกิจการด้านสุขภาพ ประเภทการดูแลผู้สูงอายุโดยมีจำนวนนักบริบาลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมีที่ผ่านการฝึกอบรมการดูแลผู้สูงอายุที่ผลิตหลักสูตรและดำเนินการสอนโดย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวนทั้งหมด 2 รุ่น ตั้งแต่ปี พ.ศ.2561 จบการอบรมเดือนสิงหาคม 2562 และรุ่นที่ 2 จบการฝึกอบรมในเดือนตุลาคม 2563 รวมทั้งสิ้น 90 คน เป็นนักบริบาลผู้สูงอายุที่ผ่านเกณฑ์ขั้นต้นที่ สบส. ระบุ คือจบหลักสูตร 420 ชั่วโมง สามารถเข้าเงื่อนไขและดำเนินการยื่นคำขอขึ้นทะเบียนผู้ให้บริการในสถานประกอบกิจการด้านสุขภาพประเภทการดูแลผู้สูงอายุได้แล้วทั้งหมด 44 คน **ด้านการพัฒนา**

ด้านรูปแบบการบริการดูแลผู้สูงอายุ วิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี ได้นำผลการวิจัยปรับปรุงและพัฒนาระบบการให้บริการดูแลผู้สูงอายุของนักบริบาลผู้สูงอายุ โดยปรับปรุงรูปแบบการดูแลและค่าบริการให้สอดคล้องกับการวิจัยดังนี้ 1) การคิดค่าใช้จ่ายจากผู้ขอรับบริการ 2) บริการดูแลผู้ป่วยนอกสถานที่ (เช้าไป เย็นกลับ) 3) บริการดูแลผู้ป่วยนอกสถานที่ (ประจำรายเดือน) **ด้านการพัฒนาด้านการเงินและการจัดการสัดส่วนรายได้ วิสาหกิจชุมชนแม่มอกลั่นล้าอีโคโนมี** วิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมีกำหนดเป็นเงื่อนไขในการรับสมัครผู้เข้าอบรมนักบริบาลผู้สูงอายุรุ่นที่ 2 ว่าทุกคนมีค่าใช้จ่ายในการบริหารจัดการการฝึกอบรมตลอดหลักสูตร ที่คิดจากค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริงในการอบรมรุ่นที่ 1 หารด้วยจำนวนผู้เข้ารับการอบรมเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคน คนละ 25,000 บาท นักบริบาลทุกคนที่จะเข้าอบรมภายใต้การบริหารจัดการของวิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมีต้องมีภาระผูกพันหลังเสร็จสิ้นการอบรมโดยการเป็นสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนเพื่อความเป็นสถาบันที่มีมาตรฐาน มีองค์กรบริหารจัดการการให้บริการที่มีตัวตน น่าเชื่อถือ และมีวัฒนธรรมองค์กร ค่านิยมหลักขององค์กร ของนักบริบาลที่ตรงกัน อีกทั้งต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการองค์กรและพัฒนาองค์กรร่วมกันด้วยการบริจาครายได้ส่วนหนึ่งกลับคืนวิสาหกิจชุมชน ตามมติในที่ประชุมทีมอำนวยการที่ผ่านความเห็นชอบจากทีมที่ปรึกษาของวิสาหกิจชุมชนแล้ว และนักบริบาลรุ่นที่ 2 ทุกคนต้องรับผิดชอบคืนเงินต้นทุนค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อคนให้กับ “กองทุนพัฒนาผู้ดูแลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี” เพื่อใช้ในการช่วยเหลือ เอื้ออำนวยการบริการของนักบริบาลเอง เช่น เครื่องแต่งกาย วัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการให้บริการ รวมถึงค่าบริหารจัดการอื่นๆ ซึ่งหมายรวมถึงค่าใช้จ่ายที่จะเกิดขึ้นในการจัดฝึกอบรมในรุ่นต่อไป โดยให้บริจาคคืนก็ต่อเมื่อมีรายได้จากการได้รับงานจากวิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นผู้จัดหาแต่หากนักบริบาลคนไหนปฏิเสธการให้บริการ ต้องชดใช้ค่าใช้จ่ายต่อคนแม้ไม่มีรายได้เกิดขึ้นจากการออกให้บริการ ยกเว้นกรณีที่ทีมอำนวยการมีความเห็นไม่ต้องชดใช้ เช่น มีปัญหาจากสภาพร่างกาย เป็นต้น **ด้านการพัฒนาด้านการบริหารจัดการการให้บริการดูแลผู้สูงอายุและวิสาหกิจชุมชนแม่มอกลั่นล้าอีโคโนมี**ด้านข้อมูลพื้นฐานนักบริบาลผู้สูงอายุก่อนการเข้ามาเป็นนักบริบาลผู้สูงอายุคือ มีนักบริบาลผู้สูงอายุที่สนใจด้านวิชาชีพการบริบาลผู้สูงอายุจากเพศหญิงมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 95, 4.5 ตามลำดับ) และอยู่ในเกณฑ์อายุเฉลี่ยมากสุดที่ 41-50 ปี (ร้อยละ 50 รองลงมาคือช่วงอายุ 30-40 ปี (ร้อยละ 22.7) ระดับการศึกษาเฉลี่ยอยู่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นถึงตอนปลาย อาชีพที่สนใจเข้ารับการฝึกอบรม สูงสุดคืออาชีพเกษตรกรรม รับจ้างทั่วไป และพนักงานบริษัท ($\overline{X}$=47.7, 47.7, และ 13.6) ตามลำดับ ส่วนมากจะเป็นกลุ่มผู้มีรายได้อยู่ก่อนแล้วก่อนเข้ารับการอบรม มีผู้ไม่มีรายได้ก่อนเข้ารับการอบรมจำนวน 11 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 25 ของจำนวนนักบริบาลระดับสูงที่จบการศึกษาและมีงานทำ นักบริบาลที่มีรายได้อยู่แล้วก่อนเข้ารับการอบรม จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 75 เหตุผลที่เป็นแรงจูงใจที่สมัครเข้ามาเป็นนักบริบาลผู้สูงอายุเป็นลำดับแรกคือ ต้องการสร้างอาชีพเสริม เพิ่มรายได้ ลำดับต่อมาคือ ต้องการศึกษาหาความรู้เพื่อดูแลครอบครัว , ต้องการศึกษาหาความรู้เพื่อดูแลตนเอง , ต้องการศึกษาหาความรู้เพื่อช่วยเหลือสังคม , ศึกษาหาความรู้ตามเพื่อนแนะนำ / ชวน , สมัครโดยบังเอิญ / ไม่ตั้งใจสมัคร / ลองสมัคร , คนในครอบครัว / ผู้อื่น บังคับให้เข้าอบรม ตามลำดับ หลังจากผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรนักบริบาลผู้สูงอายุระดับสูง 420 ชั่วโมงแล้ว จากผลการประเมินโดยใช้แบบสอบถามพบข้อมูลสำคัญคือ นักบริบาลที่ออกให้บริการดูแลผู้สูงอายุทั้ง 3 ประเภท สร้างผลลัพธ์ด้านรายได้ส่วนตัวและครอบครัวต่อ

เดือนที่เพิ่มขึ้นจากการประกอบอาชีพปฏิบัติงานด้านวิชาชีพนักบริบาลต่อเดือนมากที่สุดอยู่ที่ 12,001-15,000 บาท (ร้อยละ 45.4) รองลงมาคือ เพิ่ม 9,000-12,000 บาท (ร้อยละ 29.6) และพบว่ามีนักบริบาล ร้อยละ 9.1 มีรายได้มากกว่า 20,000 บาทต่อเดือน โดยรายได้เพิ่มเฉลี่ยของนักบริบาลต่อคนต่อเดือน อยู่ที่ 12,672 บาท ส่งผลต่อรายได้เฉลี่ยครัวเรือนต่อเดือนหลังจากการเป็นนักบริบาลเพิ่มขึ้น โดยเพิ่ม 2,761-10,000บาท คิดเป็นร้อยละ 63.6 รองลงมาเพิ่ม10,001-15,000 บาทต่อเดือน นักบริบาลแม่มอกหลั่นล้าที่ออกให้บริการจนมีรายได้สม่ำเสมอ รายได้ที่เกิดจากการให้บริการสามารถลดภาระหนี้สินของครอบครัวลงได้มากร้อยละ 45.5 สามารถส่งผลให้ภาระหนี้สินส่วนตัวลดลง ร้อยละ 36.4 และพบว่า นักบริบาลร้อยละ 6.8 หนี้สินของตนเองหมดไป นักบริบาลร้อยละ 4.5 หนี้สินของครอบครัวหมดไป ส่วนผลลัพธ์ต่ออาชีพที่เคยทำก่อนเป็นนักบริบาล พบว่า นักบริบาลมีเวลาประกอบอาชีพเดิมน้อยมากและมีเวลาประกอบอาชีพเดิมลดลง ร้อยละ 61.40 และ 18.2 ตามลำดับ ขณะเดียวกัน มีนักบริบาลร้อยละ 4.5 ไม่มีเวลาดูแลครอบครัว แต่มีร้อยละ 15.9 ยังสามารถดูแลครอบครัวได้อย่างเต็มที่

ผลกระทบจากการประกอบวิชาชีพนักบริบาลผู้สูงอายุต่อตนเอง พบว่า ด้านการได้ความภาคภูมิใจในตนเองที่สามารถเข้าอบรมจนจบหลักสูตรของนักบริบาล สูงที่สุด รองลงมาคือสามารถใช้เป็นทางเลือกในการประกอบอาชีพเพื่อสร้างรายได้เพิ่ม **ผลกระทบจากการประกอบวิชาชีพนักบริบาลผู้สูงอายุต่อสังคม** พบว่าการที่นักบริบาลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี ได้ออกทำหน้าที่ให้การช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียงในชุมชน มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางกับการเป็นที่รู้จักของคนในชุมชนทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ การได้รับการร้องขอความช่วยเหลือการดูแลผู้สูงอายุจากในชุมช.และ การได้รับการยอมรับและชื่นชม การได้รับการร้องขอความช่วยเหลือการดูแลผู้สูงอายุจากในชุมชน .มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางกับภาระที่ต้องรับผิดชอบช่วยเหลือผู้สูงอายุในชุมชนที่เพิ่มมากขึ้น การได้รับการร้องขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานในพื้นที่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกมากกับการออกทำหน้าที่จิตอาสา มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางกับการได้รับการยอมรับและชื่นชม **ผลกระทบจากการประกอบวิชาชีพนักบริบาลผู้สูงอายุต่อสิ่งแวดล้อม** การลดภาระของสมาชิกในครอบครัวผู้รับบริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับปานกลางกับการได้รับมอบหมายงานอย่างต่อเนื่องจากวิสาหกิจชุมชน ความไว้วางใจของผู้รับบริการและญาติและการร่วมกับวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการนักบริบาล ข้อค้นพบจากผลการวิจัย ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือความคาดหวังต่อการบริการของสมาชิกในครอบครัวผู้รับบริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกมากกับความไว้วางใจของผู้รับบริการและญาติมีความสัมพันธ์เชิงบวกปานกลางกับการได้รับมอบหมายงานอย่างต่อเนื่องจากวิสาหกิจชุมชน การช่วยกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการสับเปลี่ยนการบริการ การมีส่วนร่วมกับวิสาหกิจชุมชนในการบริหารจัดการนักบริบาล การให้คำแนะนำการบริการให้แก่เพื่อนๆร่วมวิชาชีพ และการสามารถกลับมาใช้ชีวิตปกติหรือบรรเทาการเจ็บป่วยของผู้รับบริการ

4.4 โครงการวิจัยย่อยที่ 6 ประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์และแอปพลิเคชันสู่วิสาหกิจชุมชนเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ

ผลการวิจัยพบว่า

ประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์และแอปพลิเคชันสู่วิสาหกิจชุมชนเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ มีพื้นที่เป้าหมายการวิจัยคือ ตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง มีวัตถุประสงค์การวิจัยดังนี้ 1) เพื่อประเมินการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ 2) เพื่อประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุต่อการพัฒนาศักยภาพของนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ 3) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ การดำเนินการวิจัยใช้เทคนิคเชิงปริมาณ และเทคนิคเชิงคุณภาพ มีกรอบการประเมินผลของซิปโมเดลและเคิร์ก แพททริก โดยใช้เครื่องมือการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมด้วยการวิเคราะห์ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง ห่วงโซ่ผลลัพธ์ และตัวชี้วัดทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า 1) การประเมินกระบวนการและการประเมินผลลัพธ์ศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชน ในภาพรวมของศักยภาพวิสาหกิจชุมชนมีผลความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลางซึ่งหมวดที่ต้องได้รับการปรับปรุงเพื่อการพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจชุมชนคือ การวางแผนการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชน การบริหารการตลาด และการจัดการความรู้และข้อมูล 2) การประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุต่อการพัฒนาศักยภาพของนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ พบว่า ในภาพรวมของกระบวนการอบรมมีผลความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีความสอดคล้องกับระดับความพึงพอใจมากที่สุดที่มีต่อหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุของนักบริบาล หัวหน้างาน/ผู้ควบคุม ผู้ใช้บริการ 3) ศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ในพื้นที่ตำบลแม่มอกมีผลลัพธ์ทางสังคม ด้านเศรษฐกิจ คือก่อให้เกิดการจ้างงานสร้างรายได้ ด้านสังคมคือการสร้างความมั่นคง ความภาคภูมิใจให้กับนักบริบาลได้กลับมามีอาชีพภายในบ้านเกิดของตนเอง ด้านสิ่งแวดล้อม คือชุมชนมีการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุภายใต้ทุนทางธรรมชาติที่คำนึงถึงความเป็นอยู่ของคนในชุมชน และพบว่าผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุนเป็นผลบวกมีค่าเท่ากับ 5.83 หมายความว่าในการลงทุน 1 บาท ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะได้รับผลตอบแทนกลับมารวมเป็นมูลค่าเท่ากับ 5.83 บาท และเปรียบเทียบในต่างประเทศพบว่า รัฐเป็นผู้มีบทบาทในการจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงอายุ โดยมีนโยบาย กฎหมายและกรอบการบริหารจัดการองค์กรที่ชัดเจน มีการบูรณาการการดูแลสุขภาพให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมและให้ความสำคัญกับชุมชนเป็นฐานให้บริการ

5. อภิปรายและข้อเสนอแนะ

โครงการวิจัยการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุได้ดำเนินการโครงการวิจัยย่อย 4 โครงการ จาก 6 โครงการวิจัยย่อย ประกอบด้วย 1) โครงการวิจัยย่อยที่ 1 บูรณาการแผนงานพร้อมเวทีพัฒนานักวิจัย 2) โครงการวิจัยย่อยที่ 2 การพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และ

การพัฒนาระบบบริหารจัดการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน 3) โครงการวิจัยย่อยที่ 3 พัฒนาโมเดลชุมชน nursing home care ตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง และ 4) โครงการวิจัยย่อยที่ 6 ประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์และแอปพลิเคชันสู่วิสาหกิจชุมชนเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศโดยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะของแต่ละโครงการวิจัยย่อยดังนี้

5.1 โครงการวิจัยย่อยที่ 1 บูรณาการแผนงานพร้อมเวทีพัฒนานักวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การบูรณาการแผนงานพร้อมการพัฒนานักวิจัย โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ให้กับทีมนักวิจัยจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ความรู้จากสาขาวิชาต่าง ๆ ซึ่งทีมนักวิจัยต้องยอมรับฟังความคิดเห็น มุมมองจากนักวิจัยคนอื่น ๆ ที่จะสร้างเป็นความรู้ที่เป็นประโยชน์แก่แผนงานวิจัยนี้และเพื่อเป็นการสนับสนุนให้เกิดความเชี่ยมโยงของโครงการวิจัยย่อยทั้ง 5 โครงการ ผ่านกระบวนจัดการประชุม ระดมความคิดเห็น และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์ การกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด วิเคราะห์ค้นพบแนวทางใหม่ ๆ การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างกระบวนการดำเนินการวิจัยสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัถยานภิศ พละศึก, เบญจวรรณ ถนอมชยธวัช และ ดลปภัฎ ทรงเลิศ (2561) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม: กระบวนการพัฒนาการสร้างเสริมสุขภาพชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ว่ากระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยใช้ชุมชนเป็นฐานในการแก้ปัญหาเป็นการนำทรัพยากรจากชุมชนมาพัฒนาศักยภาพชุมชน ให้สามารถคิด วิเคราะห์ วางแผน ดำเนินการ และติดตามประเมินผลในการแก้ปัญหาของชุมชนของตนเองได้อย่างเป็นรูปธรรมเพื่อจะนำแนวทางต่าง ๆ ที่ได้จากเวทีแสดงความคิดเห็นไปปรับใช้ในโครงการวิจัยย่อยแต่ละโครงการ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า กระบวนการวิจัยของการวิจัยครั้งนี้สามารถดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งไว้ในทุกประการและยังจะเกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเชี่ยมโยงความรู้ของนักวิจัยที่เข้ามาเป็นทีมนักวิจัยไปสู่งานวิจัยชิ้นอื่นๆ และในส่วนของนักวิจัยท้องถิ่นก็สามารถนำมุมมอง ความรู้ เชิงวิชาการไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามหลักวิชาการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชัยณรงค์ แก้วจำนง (2561) ที่ได้ศึกษาเรื่อง พัฒนารูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารจัดการงานส่งเสริมสุขภาพ และอนามัยสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการเขต 11 เพื่อพัฒนาอำเภอคุณภาพ ที่พบว่าการใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม สามารถเปิดโอกาสในคนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามาเรียนรู้ร่วมกันอย่างเข้าใจ ส่งผลให้เกิดภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมและแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ระหว่างกลุ่มนักวิจัยกันและยังสร้างความมั่นใจในการพัฒนางานวิจัยท้องถิ่นไปสู่การสร้างต้นแบบในการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม สอดคล้องกับผลการศึกษาของชัชวาลย์ ทัตศิวัช(2550) เรื่อง การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) :มิติใหม่ของรูปแบบวิธีวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชนระดับท้องถิ่น ว่าชุมชนต้องมีส่วนร่วมทั้งในมิติของ

การร่วมกันเรียนรู้ร่วมกันแสวงหาปัญหา และคิดค้นแนวทางออกเพื่อแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาที่เป็นเรื่องอันเป็นฉันทามติของชุมชน รวมทั้งร่วมรับผลของการพัฒนา โดยมีนักวิจัยภายนอกทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวย หรือวิทยากรกระบวนการร่วมกับนักวิจัยชุมชนที่เป็นชาวบ้าน ดังนั้น การวิจัยจึงสร้างคุณลักษณะของการเรียนรู้แบบพหุภาคี พร้อมกับบังเกิดผลพลอยได้ที่เป็นจิตสำนึกตระหนักในปัญหา หน้าที่ และร่วมกันแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ส่งเสริมกิจกรรมกลุ่ม ทำงานร่วมกันทั้งแก้ปัญหา และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

แต่อย่างไรก็ตาม ในกระบวนประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อระดมความคิดเห็นจากทีมนักวิจัย ยังพบปัญหาเรื่องของระยะเวลาในการดำเนินการจัดประชุมที่ตั้งไว้ 3 ชั่วโมงต่อครั้ง ซึ่งในบางครั้งหัวข้อที่ต้องระดมความคิดเห็นในการที่จะต้องแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันนั้นจำเป็นต้องใช้เวลาในการทบทวนความรู้ ความเข้าใจของนักวิจัยก่อนหรือในบางกรณีทีมนักวิจัยไม่ได้ลงพื้นที่จริง จึงไม่สามารถจำลองสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมย่อยต่าง ๆ ของโครงการวิจัยได้ จึงอาจจะส่งผลให้นักวิจัยไม่กล้าที่จะเสนอแนะความคิดเห็น หรือไม่กล้าที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันได้ในประเด็นนั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1.1 ในการส่งเสริมและพัฒนานักวิจัย กลุ่มนักวิจัยชาวบ้าน หรือนักวิจัยท้องถิ่น ควรส่งเสริมในคนในชุมชนท้องถิ่นเข้ามาร่วมเรียนรู้ โดยสนับสนุนให้เกิดความกล้าในการแสดงออก ซึ่งจะสามารถดึงภูมิปัญญาชาวบ้าน และประสบการณ์จากคนในชุมชนมาเพิ่มประโยชน์ให้กับชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้

1.2 ควรเปิดโอกาสให้กลุ่มนักวิจัยได้ทำการแลกเปลี่ยน พบปะ พูดคุยประเด็นความรู้ต่างๆ แก่กันโดยใช้ความไม่เป็นทางการเพิ่มขึ้น เนื่องจากการจัดเวทีการประชุมอย่างเป็นทางการอาจจะทำให้นักวิจัยหลายคนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือการซักถาม

1.3 ควรเพิ่มการให้คำปรึกษาแก่ นักวิจัยชาวบ้านหรือนักวิจัยท้องถิ่น ในเรื่องศักยภาพด้านความรู้ที่เกี่ยวกับกระบวนการทำวิจัย การเขียนรายงานวิจัย การเขียนบทความต่างๆ รวมถึงการสร้างความมั่นในในการสื่อสาร การถ่ายทอดเพื่อเป็นการสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจให้แก่นักวิจัยกลุ่มนี้ได้มีการพัฒนา

1.4 ในการประชุมเชิงปฏิบัติการแต่ละครั้ง ผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบด้วยนักวิจัย ที่มีพื้นฐานความรู้เกี่ยวกับด้านการแพทย์ การพยาบาล ด้านสุขภาพและ นักวิจัยที่ไม่มีพื้นฐานด้านดังกล่าว ดังนั้นเมื่อผู้อำนวยการแผนงานวิจัย หรือ หัวหน้าโครงการ นักวิจัยที่มีความรู้พื้นฐานด้านการแพทย์ การพยาบาล หรือด้านสุขภาพ ทำการให้ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยใช้คำศัพท์เฉพาะ คำศัพท์ทางเทคนิค หรือใช้ทับศัพท์ภาษาอังกฤษ ก็อาจจะทำให้นักวิจัยที่ไม่มีพื้น

ฐานความรู้ด้านนี้ไม่เข้าใจในประเด็นนั้นๆ ได้ ดังนั้นเมื่อมีการประชุมนักวิจัยที่มีความรู้พื้นฐานที่แตกต่างกัน อาจจะต้องเลี่ยงการใช้ศัพท์เฉพาะหรือต้องมีการอธิบายเพิ่มเติมเพื่อให้นักวิจัยทุกคนเข้าใจเช่นด้วยกัน

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการศึกษาวิจัยแต่ละขั้นตอนมีความสำคัญมาก จะต้องเผื่อเวลาให้นักวิจัยได้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ถกเถียง ระดมความคิดเห็นได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นควรกำหนดระยะในการประชุมแต่ละครั้งให้มีความเหมาะสมกับประเด็นหัวข้อให้มากที่สุด หรือใช้ระยะเวลาแบบยืดหยุ่น

2.2 กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม จะต้องเน้นและให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ผู้วิจัย หัวหน้าแผนโครงการต่างๆ จะต้องไม่ชี้นำ หรือใช้แนวความคิดของตนเองเป็นฐานให้ผู้ร่วมวิจัยอื่นคล้อยตาม จึงต้องพึงระลึกถึงวัตถุประสงค์ของการประชุมแบบมีส่วนร่วมอยู่ตลอดเวลา

2.3 รูปแบบของการจัดการประชุม ต้องมีความเหมาะสมตั้งแต่ลำดับที่นั่งของการพูด การนำเสนอ ต้องเอื้อให้นักวิจัยสามารถที่จะนำเสนอความคิดเห็นได้สะดวก

2.4 การวางแผนงบประมาณ ในการทำวิจัยครั้งต่อไป การจัดสรรรายการงบประมาณควรจะต้องมีการคำนวณรายจ่ายที่แน่นอน และควรจะต้องใช้การประมาณการรายจ่ายที่รัดกุม แต่เนื่องจากราคาสินค้าและบริการอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงส่งผลให้การใช้งบประมาณอาจจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย

5.2 โครงการวิจัยย่อยที่ 2 การพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และการพัฒนาระบบบริหารจัดการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน

5.2.1 การพัฒนาระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุให้กับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) เป็นการนำความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีมาช่วยจัดการหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ ระดับพื้นฐาน (Basic Couse in Elderly Care) และหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุ ระดับสูง (Advanced Couse in Elderly Care) ที่จัดอบรมให้กับบุคคลทั่วไปในพื้นที่ ตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง ให้เป็นรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) โดยจัดการเรียนทางไกลผ่านสื่อออนไลน์ในหมวดวิชาที่เน้นความรู้ ความเข้าใจ และการเรียนในชั้นเรียน เพื่อฝึกปฏิบัติหมวดวิชาที่ต้องมีทักษะในการนำไปประยุกต์ใช้ในการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งสอดคล้องกับพฤทธิ์ ศุภเศรษฐศิริ (2556) ที่ได้พัฒนาสื่อบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์วิชาสุนทรียศาสตร์ร่วมสมัยสำหรับการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning หรือ Hybrid Learning) โดยมีกระบวนการ พัฒนา ออกแบบโครงสร้างสร้างหลักสูตร วิเคราะห์เนื้อหารายวิชาและรูปแบบการเรียนรู้ ออกแบบและจัดทำสื่อประกอบการบรรยาย พัฒนาบทเรียนอิเล็กทรอนิกส์ และประเมินประสิทธิภาพการพัฒนาระบบ โดยระบบที่พัฒนาผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนและเรียนตามตาราง

ที่ผู้สอนกำหนด ทบทวนเนื้อหาบทเรียนจากสื่อการสอนออนไลน์ได้ทุกเวลา และพบผู้สอนโดยตรงด้วยการเรียนรู้ออนไลน์แบบโต้ตอบกัน เป็นลักษณะการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) ซึ่งการประเมินจะใช้วิธีการประเมินประสิทธิภาพของระบบ โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ การพัฒนาโปรแกรม และผู้มีประสบการณ์การใช้งานระบบ จำนวน 20 คน โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจภาพรวมต่อประสิทธิภาพของระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$=4.01, 0.53) อยู่ในเกณฑ์ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในระดับมาก

จากการพัฒนาหลักสูตรระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) จะสามารถผลิตนักบริบาลที่มีคุณภาพสามารถช่วยดูแลผู้สูงอายุ ผู้ป่วยอย่างเป็นระบบ ถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีการต่อยอดความรู้ผู้ที่ผ่านการอบรมให้มีทักษะ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานจริง และรวมกลุ่มกันเพื่อให้บริการผู้สูงอายุ ผู้ป่วย ภายในชุมชนแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง เกิดเป็นวิสาหกิจชุมชน สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ทำให้เกิดรายได้นอกเหนือจากงานประจำ ซึ่งสอดคล้องกับ กัญญามน อินหว่าง และคณะ (2554) ได้กล่าวว่า “วิสาหกิจชุมชน” ทำให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชน และความสงบสุขของสังคม สามารถยึดโยงเป็นโครงสร้างเศรษฐกิจฐานรากเพื่อให้ชุมชน เข้มแข็ง เพื่อเป็นส่วนต่อยอดให้ระบบเศรษฐกิจข้างบนแข็งแรงเพราะรากฐานที่แข็งแรง และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน (2548) ที่กล่าวว่า “วิสาหกิจชุมชน” สามารถสร้างรายได้และเพื่อการพึ่งพาตนเองของครอบครัว ชุมชนและระหว่างชุมชน

การพัฒนาระบบบริหารจัดการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เป็นการพัฒนาต่อยอดจากการที่นักบริบาลได้ผ่านการอบรมหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุให้กับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) เรียบร้อยแล้ว โดยจะนำรายชื่อผู้ผ่านการอบรมเข้าสู่ระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อช่วยจัดลำดับคิวนักบริบาลปฏิบัติงานดูแลผู้สูงอายุโดยใช้ระบบแถวคอย (Queuing system) ในการพิจารณาลำดับการให้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับ ปิยะดา แนวปราณีต และวรัชนีกร สุ่มศรีสุวรรณ (2556) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาระบบแถวคอยโดยใช้ทฤษฎีแถวคอยกรณีศึกษา: คลินิกทันตกรรม คณะทันตแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อหาจำนวนทันตแพทย์ที่เหมาะสมในการให้บริการที่ทำให้เวลารอคอยเฉลี่ยที่ห้องตรวจไม่เกินเวลารอคอยเฉลี่ยของผู้มารับบริการพึงพอใจ โดยระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน สามารถจัดการข้อมูลพื้นฐาน เช่น ประเภทบริการ ช่วงเวลาเวลาปฏิบัติงาน ราคาการใช้บริการ ค่าทำสัญญา ค่าประกันล่วงหน้า ค่าจัดส่งนักบริบาล ค่าอาหาร ค่าอื่นๆ มีระบบ Line Official Account สามารถลงทะเบียนเข้าใช้งานระบบและโต้ตอบผ่านไลน์ได้ ทั้งนี้ระบบสามารถรองรับกับหน้าจอทุกขนาด โดยสามารถแสดงผลให้พอดีตามขนาดของหน้าจอ และปรับให้เหมาะสมกับหน้าจอนั้นได้โดยอัตโนมัติ สามารถแบ่งผู้ใช้งานออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) ผู้ดูแลระบบส่วนกลาง 2) ผู้ดูแลระบบประจำสาขา 3) ส่วนของนักบริบาล 4) ส่วนของผู้ขอรับบริการ ได้แก่ ญาติ และ ผู้สูงอายุ/ผู้ป่วย โดยผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความพึงพอใจภาพรวมต่อประสิทธิภาพของระบบค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$=4.25, 0.54) อยู่ในเกณฑ์ระบบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพในระดับมาก ซึ่งระบบ

มีความสามารถในการจัดการข้อมูลการจ่ายงาน และจัดการข้อมูลลำดับคิวให้กับนักบริบาล อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\overline{X}$=4.55, S.D.= 0.66)

ข้อเสนอแนะ

1. ดำเนินการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีปกติและกลุ่มที่เรียนด้วยระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning)

2. ดำเนินการเชื่อมโยงข้อมูลด้านสาธารณสุขเบื้องต้นในการเข้าถึงข้อมูลของผู้รับบริการ เพิ่มเติมในส่วนของการพัฒนาระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจ

3. ดำเนินการอบรมและสาธิตการใช้งานระบบจัดการหลักสูตรดูแลผู้สูงอายุ สำหรับนักบริบาลแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) และระบบบริหารจัดการสำหรับการให้บริการบริบาลผู้สูงอายุของเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน เนื่องจากในสถานการณ์โควิด-19 ทำให้ไม่สามารถดำเนินการอบรมได้ ซึ่งกลุ่มเป้าหมายเป็นนักบริบาล และชาวบ้านในชุมชน การที่จะดำเนินการอบรมออนไลน์ผ่าน (Video Conference) ประเภทต่างๆทำได้ยาก ควรอบรมและสาธิตการทำงานของระบบโดยการปฏิบัติ

4.3 โครงการวิจัยย่อยที่ 3 พัฒนาโมเดลชุมชน nursing home care ตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง

การดำเนินการวิจัยการพัฒนาโมเดลชุมชน nursing home care ตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง มีทั้งนักวิจัยที่เป็นคนในพื้นที่และนักวิจัยที่มาจากหน่วยงานภายนอก สถาบันการศึกษาหลากหลายวิชาชีพ โดยเฉพาะในโครงการวิจัยนี้ ถือเป็นการสร้าง **“ชุมชนนักวิจัย”** รวบรวมเอาผู้ทำหน้าเกี่ยวข้องกับ ชมรมแม่มอกหลั่นหล้าอีโคโนมีและนักบริบาลผู้สูงอายุแม่มอกหลั่นล้า ซึ่งเป็นภาคประชาสังคมสู่การพัฒนาให้เป็นชุมชนต้นแบบด้านวิสาหกิจชุมชนนักบริบาลผู้สูงอายุของประเทศ

โครงการวิจัยนี้มีนักวิจัย 23 คน นักวิจัยภายใต้โครงการวิจัยนี้ล้วนเป็นกำลังสำคัญในการสร้างชุมชนนักบริบาลผู้สูอายุ “แม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี” ประกอบด้วย ภาควิชาการ จำนวน 6 คน ภาควิชาชีพ จำนวน 6 คน ภาคท้องถิ่น จำนวน 4 คน ภาคท้องทีหมายถึงฝ่ายปกครองในท้องที่ จำนวน 2 คน และภาคประชาชนซึ่งเป็นสมาชิกของชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี จำนวน 2 คน และตัวแทนนักบริบาลแม่มอกหลั่นล้าผู้ได้รับผลประโยชน์โดยตรงจากผลผลิตของโครงการวิจัย จำนวน 3 คน ได้อยู่ร่วมในกระบวนการวิจัยด้วยการลงมือปฏิบัติร่วมกันกับผู้รู้ทั้งทางด้านวิชาการและผู้รู้ทางด้านวิชาชีพภายนอก ที่เรียกว่า สหสาขาวิชาการ (Interdisciplinary) ร่วมตั้งคำถาม สะท้อนคิดและหาข้อสรุปในการพัฒนาเป็นระยะ ๆ ด้วยการแลกเปลี่ยนมุมมอง ประสบการณ์ ภายใต้หลักความเป็นวิชาการ

บ้านนักบริบาลผู้สูงอายุซึ่งเป็นบ้านที่พักอาศัยถาวรและมีความแตกต่างทั้งโครงสร้าง วัสดุที่ใช้ก่อสร้าง สภาพแวดล้อม จนเป็นที่มาของสภาพที่อยู่อาศัยที่สะท้อนถึงบริบทของชุมชน ครอบครัว วิถีชีวิต ค่านิยม ของผู้เป็นเจ้าของ ถือเป็น **“จุดเริ่มต้นที่ท้าทาย”** ของกระบวนการวิจัยและพัฒนา ให้อยู่ภายใต้หลักการของคำว่า “มาตรฐาน” ที่มีบทบัญญัติของกฎหมายเป็นตัวกำหนด

และคำว่า “ต้นแบบ” ที่ต้องพัฒนาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ใช้ได้ เป็น “ต้นแบบที่ใช้ได้” สู่การนำเอาไปเป็นแบบอย่างของพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทเหมือนกันและตรงกันกับ “ต้นแบบ” ขณะเดียวกัน ก็สามารถนำไปประยุกต์ พัฒนาต่อยอดในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทแตกต่างกัน สู่เป้าหมายเดียวกันคือ **“คุณภาพชีวิตและการมีสุขภาพดีของประชาชน”** ที่ให้ความสำคัญกับ “ผู้ให้บริการ” เทียบเท่ากับ “ผู้รับบริการ” และ “การบริหารจัดการ”

> *“...เราไม่ใช่กาฝากที่จะให้ใครเอาเงินสังคมสงเคราะห์มาให้เรา เราจะยืนด้วยตัวเองและเราจะอุ้มประเทศเรา อันนี้คือสิ่งที่เราจะต้องภาคภูมิใจและต้องทำให้ตัวเองเป็นแบบนี้ให้ได้ ถ้าใครถามว่าเราชาวแม่มอกเป็นใคร ให้บอกพวกเขาว่า เราชาวแม่มอกคือเสาเข็มของประเทศ ที่ปักลงที่ตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง...”*

> *“...ทำอย่างไร จะช่วยกันพาคนแก่กลับบ้าน อยู่กับลูกกับหลาน...คนหนุ่มคนสาวกลับมาอยู่บ้านแล้วมีอาชีพและมั่นคง...บ้านเข้มแข็ง ครอบครัวเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง ชาติก็จะเข้มแข็งได้...พวกเราที่ติดบ้านติดชุมชนนี้คือเสาหลักค้ำประเทศ ในอนาคตเราคือเสาหลักค้ำประเทศ เพราะถ้าเราเข้มแข็งเสียอย่าง เสาลูกที่หนึ่งแข็งแรง เสาลูกที่สองแข็งแรง เสาลูกที่สามแข็งแรง จนกระทั่งเสาลูกที่เจ็ดหมื่น เป็นแสนที่ปักลงแต่ละตำบล แต่ละหมู่บ้านแข็งแรง ประเทศไทยถึงจะแข็งแรงได้...”*

คำกล่าวของ ศาสตราจารย์ แพทย์หญิงจิรพร เหล่าธรรมทัศน์ คณบดีคณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ ผู้อำนวยการแผนงานวิจัย ในกิจกรรมวันทอดผ้าป่าเพื่อสมทบทุนจัดตั้งกองทุนพัฒนานักบริบาลผู้สูงอายุโครงการ “แม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี” ณ วัดกุ่มเนิ้ง(เด่นอุดม) หมู่ที่ ๗ ตำบลแม่มอก อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง วันอาทิตย์ที่ ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๖๐ ถือเป็น “การได้รับโอกาสแห่งการเรียนรู้ ด้วยการลงมือปฏิบัติ” ในเวลาต่อมาของพื้นที่ “ต้นแบบ” จนได้มี “มีโอกาส” ในการทบทวนตนเอง ถอดบทเรียนของตนเอง ของภาคประชาสังคม ร่วมกับ “ผู้เกี่ยวข้อง” (Actor) อย่างเป็นระบบด้วยกระบวนการวิจัยจากการได้ “รับโอกาส” จากสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (อว.) เพื่อพัฒนา “นวัตกรรมสังคม” ที่จะสามารถ “แบ่งปันโอกาส” ให้กับพื้นที่ (Area) อื่นๆที่สนใจนำไปพัฒนาพื้นที่ชุมชนของตนเอง สร้างความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากสู่ความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจระดับชาติบนจุดแข็งของคนในชาติและความเป็นชาติไทยต่อไป

กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบบ้านนักบริบาลผู้สูงอายุพร้อมให้บริการ nursing home care อย่างเป็นมาตรฐาน จำนวน 2 หลัง และเพื่อพัฒนาต้นแบบวิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ nursing home care ภายใต้โครงการวิจัยในครั้งนี้ ผลผลิตส่งมอบคือต้นแบบ Nursing Home 2 หลัง และการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ ณ ตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ด้านการพัฒนาบ้านพักอาศัยของประชาชนที่มีอยู่เดิมให้เป็นสถานประกอบการการดูแลผู้สูงอายุที่มได้มาตรฐาน ให้สามาถบริหารจัดการได้โดยกลุ่มนักบริบาลผู้สูงอายุและคนในชุมชนในรูปของวิสาหกิจชุมชน ถือเป็นการสร้างองค์ความรู้และแบบแผน

วิธีการให้การบริการด้านการดูแลผู้สูงอายุกระจายสู่ชุมชนท้องถิ่น สร้างรายได้เพิ่มควบคู่กับการทำหน้าที่จิตอาสาในชุมชน แทนการทำหน้าที่เป็นจิตอาสาในชุมชนเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป ขณะเดียวกันก็แสดงให้เห็นว่า กิจการการดูแลผู้สูงอายุที่สามารถสร้างรายได้ระดับสูงกับผู้ประกอบการ และเป็นกิจการที่จะได้รับความนิยมและมีการแข่งขันสูงสุดในอนาคต จะไม่เหมารวมอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของภาคเอกชนเพียงเท่านั้น กลุ่มประชาชน ชุมชน ระดับชุมชน ก็ “มีโอกาส” ในการเป็นเจ้าของกิจการ สามารถจัดตั้งสถานประกอบการ และเป็นผู้ดำเนินการตลอดจน เป็นผู้ให้บริการได้ในเวลาเดียวกัน ภายใต้กฎหมาย ระเบียบวิธีปฏิบัติ มาตรฐานเดียวกันที่ภาคเอกชนถูกกำหนดและควบคุมกำกับโดยภาครัฐ เช่นกัน

“นักบริบาลผู้สูงอายุ” มีความสำคัญยิ่งต่อการเป็นวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุให้สามารถเกิดขึ้นได้ และดำรงต่อไป เพราะตัวนักบริบาลผู้สูงอายุถือเป็น “ปัจจัยนำเข้าหลักที่สำคัญที่สุด” ของเรื่องราวทั้งหมด และการเกิดขึ้นของคำว่า “วิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุ” ด้วย ขณะเดียวกัน การที่ “วิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุ” จะสามารถดำรงอยู่และสร้างผลลัพธ์ต่อสังคม (Social Impact Partnership Model) ผลกระทบต่อสังคม (Social impacts) ที่พึงประสงค์ได้ ผู้เกี่ยวข้อง (Actors) ถือเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่เป้าหมาย (purpose) ดังกล่าว ซึ่งจะสามารถเกิดขึ้นได้จริงและยั่งยืนอยู่ที่ศักยภาพในการบริหารจัดการ (administrative and management) และการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมของวิสาหกิจชุมชน (Small and Micro community Enterprise--SMCE) เอง

อีกทั้งการที่จะนำไปสู่การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (competitive advantage) ภายใต้ตลาดที่มีการแข่งขันสูงทั้งความต้องการ (Demand side) และรูปแบบบริการ การส่งเสริมการตลาดของคู่แข่งขันด้านการบริการดูแลผู้สูงอายุ (Supplies side) ที่นับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้น ความเป็น “พลเมืองมืออาชีพหัวใจผู้ประกอบการ” ” (Professional Citizen Entrepreneurship) ถือเป็นคุณสมบัติเฉพาะบุคคล เฉพาะวิสาหกิจชุมชน ที่จะเกิดขึ้นในตัวตนสู่การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันภายใต้สถานการณ์ดังกล่าว โดยใช้จุดแข็งของความหลากหลายทางบริบทของพื้นที่ ทั้งสภาพภูมิศาตร์ ศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ความเป็นธรรมชาติ วิถีธรรมชาติ มาประยุกต์ สอดแทรกสร้างคุณค่าของการบริการสู่การสร้างทางเลือกในการขอรับบริการที่หลากหลาย และ “คุณค่า” ที่จะนำไปสู่การสร้างความได้เปรียบดังกล่าว แนวคิดทฤษฎี“การสร้างคุณค่าร่วม (Creating Shared Value: CSV)” และกระบวนการที่เกิดขึ้นระหว่างทางภายใต้องค์ประกอบที่ได้นำเสนอมาตลอดกระบวนการวิจัย ถือเป็นแนวคิด แบบแผนวิธีการที่จะสร้างความสมดูลทั้งการบริหารจัดการและการพัฒนาบริการด้านการดูแลผู้สูงอายุ

สถานการณ์การระบาดของโรคติดต่อเชื้อไวรัสโคโรน่า โควิด -19 ที่ถือว่าอยู่ในช่วงวิกฤตของประเทศ ส่งผลกระทบให้การดำเนินโครงการวิจัย ทั้งการออกติดตามควบคุมมาตรฐานการบริการของทีมพี่เลี้ยง การติดต่อขอรับบริการที่มีความเสี่ยงทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ ส่งผลให้การตอบรับการบริการต้องใช้ความระมัดระวังมากเป็นพิเศษ ขณะเดียวกันจากสถานการณ์ดังกล่าวทางพื้นที่วิจัย ยังไม่ได้รับการลงตรวจเยี่ยมจากคณะผู้บริหารของสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (อว.) ซึ่งทางคณะผู้วิจัย ขอใช้กระบวนการวิจัยในปีถัดไปเรียนเชิญคณะผู้บริหารลงพื้นที่ตรวจเยี่ยม เมื่อสถานการณ์การระบาดได้คลี่คลายลง

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านการกำหนดรูปแบบบ้านนักบริบาลผู้สูงอายุพร้อมให้บริการ nursing home care อย่างเป็นมาตรฐาน

เนื่องจากการพัฒนารูปแบบบ้านนักบริบาลให้พร้อมในการให้บริการเป็นสถานประกอบการด้านการดูแลผู้สูงอายุ ซึ่งต้องได้รับการขึ้นทะเบียนและขออนุญาตทั้งการเป็นสถานประกอบการการต้องมีนักบริบาลผู้สูงอายุที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ปฏิบัติงาน โดยขึ้นทะเบียนกับกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ ตามกฎกระทรวงกิจการการดูแลผู้สูงอายุหรือผู้มีภาวะพึ่งพิง ที่ออกตามพระราชบัญญัติสถานประกอบการเพื่อสุขภาพ พ.ศ.2559 ซึ่งมาตรการคุ้มครองผู้บริโภค และเป็นการส่งเสริมให้สถานประกอบการมีคุณภาพมาตรฐาน และสนับสนุนให้ผู้สูงอายุใช้ชีวิตได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรี ที่ต้องมีการตรวจประเมินทั้งก่อน ระหว่าง หลังการประกอบกิจการ จึงต้องมีการพิจารณาองค์ประกอบทั้งสภาพแวดล้อมทั่วไป สภาพที่อยู่อาศัย โอกาสในการเข้าถึงการบริการเป็นปัจจัยร่วมในการพัฒนาบ้านพักอาศัยให้เป็นสถานประกอบการดูแลผู้สูงอายุภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายที่เพิ่งมีผลบังคับใช้

2. ด้านการพัฒนาต้นแบบวิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ nursing home care

เนื่องจากการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุเป็นบทบาทของภาคประชาชนเป็นหลักและเป็นเรื่องใหม่ในประเภทของวิสาหกิจชุมชน ที่ไม่ใช่เป็นการผลิตสินค้าเกษตรหรือการจำหน่ายสินค้าเกษตรอย่างที่สังคมเข้าใจแต่เป็นการสร้างมิติใหม่ด้านการบริการที่บริหารจัดการโดยวิสาหกิจชุมชนหรือกลุ่มคนในพื้นที่ ท่ามกลางการแข่งขันของตลาดสินค้าและบริการที่ปัจจัยทางด้านทุนการดำเนินงานเป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความได้เปรียบของคู่แข่งขันในกลุ่มธุรกิจหรือกิจการดังกล่าว อีกทั้งบทบาทภารกิจของรัฐหรือภาคราชการด้านการจัดบริการดูแลผู้สูงอายุเป็นเรื่องของการจัดบริการสาธารณะตามบทบาทหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติภายใต้ระเบียบกฎหมายจากความเป็นรัฐสวัสดิการ ในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการดูแลผู้สูงอายุ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่อาจติดกับดักของความเป็นราชการ การให้คำแนะนำปรึกษาภายใต้มุมมองของความเป็นราชการ ที่มุ่งเน้นการเป็นจิตอาสา มุ่งเน้นกำหนด ส่งเสริมบทบาทภารกิจของวิสาหกิจชุมนด้านดังกล่าวโน้มเอียงไปในทิศทางการบริการชุมชน สังคม เสริมการบริการสาธารณะที่เป็นภาระงานประจำของภาคราชการภายใต้เหตุผลของข้อจำกัดด้านบุคลากรเป็นลำดับแรก มากกว่าการมุ่งให้เกิดการส่งเสริมรายได้จากการบริการของวิสาหกิจชุมชนเป็นสำคัญร่วมด้วยเพื่อให้เกิดความสมดุล

กับดักทางความคิดของความเป็นราชการดังกล่าว ไม่สอดคล้องกับเป้าหมายของแผนงานวิจัย และโครงการวิจัย จึงเห็นควรให้มีการอบรมสร้างความเข้าใจเรื่องหลักการตลาด การบริหารจัดการลูกค้าสัมพันธ์ การบริหารจัดการและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องให้กับวิสาหกิจชุมชนด้านดังกล่าวควบคู่กับการฝึกอบรมนักบริบาลผู้สูงอายุไปด้วยในขณะเดียวกัน เพื่อสร้างความพร้อมทั้งการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการผู้สูงอายุในโลกแห่งการแข่งขัน และสร้างความเป็นมืออาชีพให้กับวิสาหกิจชุมชนพร้อมกับการพัฒนาทักษะเฉพาะด้านให้กับประชาชนด้านการประกอบวิชาชีพนักบริบาลผู้สูงอายุที่ต้องปฏิบัติงานร่วมกันในเวลาต่อมา

การพัฒนาดังกล่าวจะเป็นต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งนอกเหนือจากความเป็นราชการ จึงควรมีการใช้นักวิชาชีพทางการตลาด ผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้แทนองค์กรภาคเอกชน ที่ประสบความสำเร็จด้านการประกอบกิจการในลักษณะเดียวกันหรือใกล้เคียงกันมาช่วยส่งเสริมทักษะดังกล่าวให้กับวิสาหกิจชุมชน

3.ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนที่เริ่มต้นด้วยเศรษฐกิจ สู่สังคมและสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับจำนวนนักบริบาลผู้สูงอายุและมาตรฐานการบริหารจัดการและการบริการที่สามารถพัฒนาได้ทั้งนี้ เพื่อให้แนวคิดการพัฒนาดังกล่าวสามาถขยายต่อได้อย่างเป็นรูปธรรม มีพื้นที่ศึกษาเพื่อประเมินความเป็นไปได้ก่อนตัดสินใจพัฒนาพื้นที่ภายใต้แบบแผนวิธีการในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี มีข้อเสนอแนะให้ยกระดับพื้นที่วิจัย “แม่มอกโมเดล” สู่การเป็นสถาบันการบ่มเพาะวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการดูแลผู้สูงอายุของประเทศไทยทั้งด้านการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนเฉพาะด้าน การฝึกอบรมนักบริบาลผู้สูงอายุโดยวิสาหกิจชุมชน และการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ทุกพื้นที่สามารถเข้าถึงและนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาได้จริงขณะเดียวกันก็ใช้เป็นพื้นที่เปรียบเทียบ เทียบเคียงผลการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนด้านดังกล่าวได้อีกด้วย ขณะเดียวกันสามารถออกแบบพัฒนาให้ “แม่มอกโมเดล” เป็นศูนย์กลางความร่วมมือ สร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุให้เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ที่มีศักยภาพต่อไปและเป็นการพัฒนาภายใต้การจัดการความรู้ที่เกิดจากการปฏิบัติของชุมชนนักวิจัยที่แท้จริง

3.2 ด้านการประเมินผล ควรมุ่งเน้นการใช้เครื่องมือการประเมินผลขณะดำเนินการที่มุ่งเน้นการพัฒนาด้วย เนื่องจากเป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วมมุ่งเน้นการประเมินที่ให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจวิธีการทำงานเพื่อตอบโจทย์กับบริบทและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอผ่านกระบวนการที่อาศัยการมีส่วนร่วมจากกลุ่มผู้ประเมิน กลุ่มอำนวยการ เจ้าหน้าที่และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบจากการดำเนินงานของวิสาหกิจชุมชน ดังนั้นภายใต้กระบวนการประเมินผลเพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาระหว่างกระบวนการซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่บริหารโดยคนของชุมชนได้อย่างเหมาะสมและยั่งยืน

4.4 โครงการวิจัยย่อยที่ 6 ประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตรการพัฒนาศักยภาพนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอนออนไลน์และแอปพลิเคชันสู่วิสาหกิจชุมชนเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมระหว่างพื้นที่โครงการในและต่างประเทศ

1) การประเมินการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ พบว่าวิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอิโคโนมี่ ตำบลแม่มอง อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง วิสาหกิจชุมชนแม่มอกลั่นล้าอีโคโนมี่มีศักยภาพที่พัฒนามาจากการเป็นประชาสังคมที่เกิดจากการรวมกลุ่มของชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโอโนมี่ที่มีการสร้างการมีส่วนร่วม การมีจิตสาธารณะ และความรับผิดชอบร่วมกันในการบริหารจัดการชุมชนจากประสบการณ์และความรู้ ความเข้าใจที่มาจากการบริหารจัดการวิสาหกิจชุชนในด้านอื่น ๆ อย่างเช่น วิสาหกิจชุมชนสหกรณ์การเกษตรสมุนไพรตำบล

แม่มอกจำกัดที่มาก่อนการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี่ซึ่งเป็นผลผลิตและแนวคิดของชุมชนที่มีจุดเริ่มต้นจากระบบนิเวศของชุมชนที่อุดมสมบูรณ์ ผลิตสินค้าเกษตรปลอดภัยเพื่อรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมและการใช้ประโยชน์ที่พอเพียงซึ่งถือว่าเป็นก้าวสำคัญและมีทุนชุมชนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพรวมถึงความรัก ความผูกพันในการทำงานชุมชนที่มาจากลูกหลานและวัฒนธรรมชุมชนของคนแม่มอก สอดคล้องกับคำกล่าวของสาธารณสุขเถินว่า “ฐานคนในแม่มอกมีความโอบอ้อมอารี อ่อนโยน มีวัฒนธรรมเรื่องความกตัญญู อ่อนน้อมถ่อมตน มันอยู่ในตัวเขาแล้ว เป็นจุดแข็งที่จะเสริมพลัง จุดนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้สำเร็จได้เพราะวัฒนธรรมเขาเป็นแบบนั้น”

ในส่วนของการพัฒนาต้นแบบวิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมีด้านการบริบาลผู้สูงอายุผลการวิจัยพบว่า ต้องได้รับการพัฒนาในด้านการบริหารการตลาดและการจัดการความรู้ควรมีโมเดลธุรกิจและแผนธุรกิจการใช้บริการการบริบาลผู้สูงอายุ ทั้งนี้เนื่องจากวิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุมาจากความตั้งใจดีของกลุ่มภาคประชาสังคมที่ริเริ่มมาจากกลุ่มลุกหลานในชุมชนที่เห็นโอกาสจากเครือข่ายฯ ที่มาจากภาคเอกชน ภาครัฐ และภาคประชาชน ที่มีทั้งทุนและความรู้เข้ามาร่วมคิดและดำเนินการ จากจุดเริ่มมาถึงการพัฒนาการเป็นวิสาหกิจชุมชน ซึ่งลักษณะของกิจการมีเรื่องการการนำองค์ความรู้เรื่องธุรกิจเข้ามาร่วมในการบริหารจัดการ ทั้งนี้การพัฒนาจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการนำโมเดลธุรกิจ ขยายสู่การทำแผนธุรกิจเพื่อสะท้อนการพัฒนาด้านรายได้ หรือเศรษฐกิจชุมชน ที่มาจากการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยเฉพาะกลุ่มผู้บริหาร สมาชิกจะต้องมีการรับรู้ร่วมกันและความเข้าใจในการประกอบการในทุกขั้นตอนไม่ว่าจะเป็น การวางแผนการดำเนินงาน การผลิตสินค้าและบริการ ช่องทางการตลาดที่เป็นระบบและมีมาตรฐาน โดยคำนึงถึงคนในชุมชนและความมีชื่อเสียงของแม่มอก ทั้งนี้จะทำให้วิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี่จะสามารถเป็นชุมชนต้นแบบที่มีศักยภาพในเรื่องของการพัฒนาวิสาหกิจด้านการบริบาลผู้สูงอายุที่สามารถเชื่อมโยงการพัฒนาที่มาจากฐานทุนชุมชน ต่อยอดนำไปสู่ศักยภาพทางการแข่งขัน เพื่อรองรับการเติบโตของตลาดและการเติบโตของกลุ่มวิสาหกิจในอนาคต และเป็นการสร้างความยั่งยืนในการเกิดความสมดุลด้านเศรษฐกิจ สังคมชุมชน และสิ่งแวดล้อม

2) การประเมินกระบวนการอบรมหลักสูตร การดูแลผู้สูงอายุต่อการพัฒนาศักยภาพของนักบริบาลผู้ใช้งานสื่อการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า จุดแข็งของโครงการมาจากการจัดทำหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุจากผลผลิตที่สะท้อนประสิทธิภาพและประสิทธิผลการฝึกอบรมที่มาจากผู้ร่วมจัดทำหลักสูตร กล่าวคือ ผู้บริหารหลักสูตร เครือข่ายจัดทำหลักสูตรมีความรู้ ความเข้าใจทั้งในเรื่องของวิชาชีพการบริบาลการมีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน สะท้อนได้จากความใส่ใจที่นอกเหนือความรู้ได้สอดแทรกในเรื่องของเจตคติในการทำงานไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความปลอดภัย คุณธรรมจริยธรรม และที่สำคัญมีการให้คำปรึกษาในระหว่างการฝึกและการทำงาน

ในส่วนของการพัฒนาศักยภาพหลักสูตรควรได้รับการรับรองมาตรฐาน ตามขั้นตอนกระบวนการของกรมอนามัย และหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมีคือ หลักสูตรการบริบาลผู้สูงอายุเป็นวิชาชีพที่มีการพัฒนามาจากมาตรฐานการดูแลผู้สูงอายุที่อ้างอิงมาจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ดังนั้นการจัดทำบริการต่างๆที่เกี่ยวกับสุขภาพ จะต้องผ่านและได้รับการรับรองจากกรมสนับสนุนบริการสุขภาพ หรือ สบส.

ที่มีภารกิจด้านบริการสุขภาพในการส่งเสริมสนับสนุนภาครัฐและเอกชน และภาคประชาชน บริการสาธารณสุขให้ประชาชนได้รับบริการที่ได้มาตรฐาน และมีประสิทธิภาพได้อย่างทั่วถึงสอดคล้องกับการปฏิรูประบบสุขภาพแห่งชาติ รวมทั้งการบริหารงานที่มีรูปแบบวิสาหกิจชุมชนแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมีจะต้องพิจารณาในเรื่องสินค้าและบริการที่อาจจะมีผลต่อการพัฒนาที่ต้องได้รับมาตรฐานและการยอมรับ ทั้งนี้หลักสูตรการอบรม คือส่วนหนึ่งของสินค้าและบริการ คือศักยภาพของชุมชนที่จำเป็นจะต้องได้รับการพัฒนาเพื่อยกระดับความเข้มแข็งของชุมชน

3) การศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์ทางสังคมในและต่างประเทศ ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโครงการ ที่มาจากตัวชี้วัดจากความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผลการวิจัยพบว่าผลลัพธ์ด้านเศรษฐกิจก่อให้เกิดการจ้างงานสร้างรายได้ ด้านสังคมชุมชน ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงที่เกิดกับนักบริบาลผู้สูงอายุ มีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ ที่สามารถใช้ความรู้ที่ผ่านการอบรมมาดูแลผู้สูงอายุภายในบ้านของตนเอง และญาติพี่น้อง ทำให้เกิดการประหยัดค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้อื่นมาดูแล ส่งผลให้คนในชุมชนได้รับการบริบาลที่ได้มาตรฐาน และที่สำคัญเป็นการบริบาลจากลูกหลานของตนเอง และที่สำคัญการสร้างความรู้สึกมั่นคง และความภาคภูมิใจให้กับนักบริบาลได้กลับมามีอาชีพภายในบ้านเกิดของตนเอง และในด้านสิ่งแวดล้อม ก่อให้เกิดสถานบริการบริบาลผู้สูงอายุของชุมชนและการผลิตสินค้า บริการ ที่เชื่อมโยงการใช้ทุนทางธรรมชาติที่มีกระบวนการผลิตทางการเกษตรที่เป็นอินทรีย์และปลอดภัย โดยคำนึงถึงความเป็นอยู่ของคนชุมชน ผู้เข้ามารับการบริการ

นอกจากนี้พบว่า โครงการในส่วนของผลลัพธ์ทางสังคมจากการลงทุนของโครงการเป็นผลบวกมีค่าเท่ากับ 5.83 หมายความว่าในการลงทุน 1 บาทผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจะได้รับผลตอบแทนเป็นมูลค่าเท่ากับ 5.83บาท ชี้ให้เห็นว่าควรมีการลงทุนหรือจัดโครงการในการสร้างนักบริบาลผู้สูงอายุที่มาจากคนในชุมชนหรือท้องถิ่นเดียวกันกับผู้สูงอายุที่ได้รับการบริบาล เพราะผลตอบแทนสามารถสร้างมูลค่าและคุณค่ากับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรง คือนักบริบาล ครอบครัวนักบริบาล และผู้ใช้บริการ และคนภายในชุมชน และในส่วนของการศึกษาการดูแลผู้สูงอายุในต่างประเทศ พบว่าผลลัพธ์ทางสังคมในการพัฒนาการดูแลผู้สูงอายุในภาพรวมเกิดจากรัฐก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยมีบทบาทสำคัญจัดระบบสวัสดิการ โดยมีนโยบาย กฎหมายและกรอบการบริหารจัดการองค์กรที่ชัดเจน รวมทั้งการให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดหาบริการช่วยเหลือผู้สูงอายุ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการดูแลในชุมชนและการบูรณาการการดูแลสุขภาพ

โครงการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบวิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ เป็นรูปแบบการลงทุนเพื่อสังคม (impact investing) ที่สามารถตอบค าถามผ่านการพัฒนาที่สร้างความสมดุลให้กับสังคม ไม่เพียงมุ่งเน้นแต่เพียงผลตอบแทนทางการเงินเท่านั้น แต่เป็นนวัตกรรมที่จะช่วยแก้ไขปัญหาสังคม หรือนวัตกรรมทางสังคม ทำให้การลงทุนเพื่อสังคมเป็นวิธีที่จะใช้ประโยชน์จากความมีประสิทธิภาพและระบบที่ดีของตลาดทุน(capital markets) มาใช้แก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยนักลงทุนเชื่อว่าข้อมูลด้านผลลัพธ์ทางสังคม/สิ่งแวดล้อมมีคุณค่าทางธุรกิจ คือ ช่วยในการปรับปรุงผลประกอบการทางการเงินของกิจการ รวมทั้งเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจการลงทุนในอนาคต (สฤณี อาชาวนันทกุล 2560 : 64-72)

ดังนั้นผลการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมของโครงการ นอกจากก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายใต้ตัวชี้วัดทางสังคม เศรษฐกิจ สังคมชุมชน สิ่งแวดล้อม และผลลัพธ์ทางสังคมจากการลงทุน ซึ่งสร้างผลลัพธ์เชิงบวกให้กับพื้นที่แม่มอกแล้วนั้น ควรมีพัฒนารูปแบบหลักสูตรและวิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุให้เหมาะสมพร้อมการบูรณาการความร่วมมือของเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในการร่วมพัฒนาระบบให้สอดคล้องกับพื้นที่พร้อมกับขยายพื้นที่ในการทดลอง โดยการนำรูปแบบของแม่มอกโมเดลไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ต่างๆตามบริบทของพื้นที่ และควรมีการวัดผลลัพธ์ทางสังคมเพื่อชี้ให้เห็นว่าการนำแม่มอกโมเดลไปใช้นั้น เกิดผลลัพธ์ทางสังคมในเชิงบวกกในพื้นที่อื่นๆ ได้จริง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการประเมินผลลัพธ์ทางสังคมเปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ที่มีวิสาหกิจชุมชนด้านบริบาลในบริบทที่ต่างกันเพื่อให้สามารถมองเห็นการเปลี่ยนแปลงได้ชัดเจนมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาการบริหารจัดการวิสาหกิจชุมชนหรือธุรกิจการให้บริการด้านผู้สูงอายุในเรื่องระบบและกลไกการตรวจสอบมาตรฐานการให้บริการที่สอดคล้องกับกฎระเบียบและข้อบังคับของภาครัฐเพื่อนำมาจัดทำคู่มือชุมชนต้นแบบในการมาพัฒนาในพื้นที่อื่นต่อไป

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

1) นักบริบาลผู้สูงอายุชุมชนในพื้นที่เป้าหมายใหม่ จ.น่าน จำนวน 50 คน และเขตระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก จำนวน 50 คน มีหลักสูตรการปฏิบัติด้านการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านที่ถูกต้องตรงตามมาตรฐานหลักสูตร เชื่อมโยงเข้ากับระบบบริการสุขภาพในพื้นที่และมีความสอดคล้องกับบริบทสังคมในแต่ละพื้นที่

2) นักบริบาลผู้สูงอายุชุมชนในพื้นที่เป้าหมายต.แม่มอก อ.เถินจ.ลำปางจำนวน50 คนมีชุดคู่มือออนไลน์หลักการปฏิบัติด้านการดูแลผู้สูงอายุที่บ้านที่ถูกต้องตรงตามมาตรฐานหลักสูตร สามารถสืบค้นอ้างอิงการปฏิบัติงานด้านการดูแลผู้สูงอายุการขอคำปรึกษาด้านวิชาการหลักการปฏิบัติยามฉุกเฉินกับทีมวิชาการและสามารถใช้เป็นช่องทางติดต่อสื่อสารในเครือข่ายนักบริบาลผู้สูงอายุด้วยกันเองรวมถึงการติดต่อขอความช่วยเหลือฉุกเฉินกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายการรายงานผลการปฏิบัติงานและการประเมินตนเองการประเมินผู้รับบริการการประเมินnursing home care ตามมาตรฐานสมรรถนะนักบริบาลผู้สูงอายุผ่านMobile Machinations Real Time Application ที่ออกแบบให้เชื่อมโยงเข้ากับระบบบริการสุขภาพในพื้นที่และระบบการแพทย์ฉุกเฉินมีความสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นสังคมและเทคโนโลยีแบบReal time

3) นักวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสหวิทยาการ จำนวน 45 คน

6.2 ด้านวิชาการ

1) ได้หลักสูตรการเรียนการสอนและคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานการบริบาลผู้สูงอายุแบบออนไลน์การบริหารจัดการเครือข่ายนักบริบาลผู้สูงอายุวิสาหกิจชุมชน nursing home care ผ่าน Mobile Machinations Real Time Application (Application for Care Giver Mornitoring Deviced) จำนวน 1 Application การให้บริการในศูนย์ดูแลผู้สูงอายุแบบ Elderly Care Center ที่สามารถนำไปใช้ได้กับพื้นที่อื่นๆในภาพรวมทั้งระดับพื้นที่และระดับประเทศ

2) นักวิจัยในวงวิชาการและเกิดเครือข่ายนักวิจัยที่มีองค์ความรู้ ทัศนคติ และทักษะด้านการวิจัยที่มีความหลากหลายทางวิชาการ

6.3 ด้านเศรษฐกิจ

เกิดต้นแบบวิสาหกิจชุมชนnursing home care ที่ใช้บ้านที่พักอาศัยของนักบริบาลผู้สูงอายุในพื้นที่ประกอบกิจการบริการด้านการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบ Day Care และ Intermediate Care ที่มีมาตรฐานการบริการทั้งบุคลากรและสถานที่ จำนวน 2 หลัง และต้นแบบวิสาหกิจชุมชน Elderly Care Center ด้านการดูแลผู้สูงอายุในรูปแบบ Day Care ที่มีมาตรฐานการบริการทั้งบุคลากรและสถานที่ ในเขตเมืองท่องเที่ยว และเขตเศรษฐกิจพิเศษ จำนวน 1 แห่ง สร้างรายได้ให้กับนักบริบาลผู้สูงอายุมากกว่า 20,000 บาทต่อคนต่อเดือน หรือ 2,000,000 บาทต่อ 1 วิสาหกิจชุมชนต่อเดือน 24,000,000 บาทต่อ 1 วิสาหกิจชุมชนต่อปี

6.4 ด้านสังคม

พื้นที่เป้าหมายได้รับการส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการหุ้นส่วนทางสังคมสู่การพัฒนาระบบสวัสดิการสังคมและระบบบริการสุขภาพในพื้นที่ สามารถดำรงชีวิตตัวเองได้อย่างมีคุณค่า เกิดกลไกที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขพร้อมกับสังคมสูงวัย ที่ผู้สูงอายุวัยพึ่งพิงในพื้นที่มากกว่าร้อยละ 90 ได้รับการดูแลจากเครือข่ายนักบริบาลผู้สูงอายุในรูปแบบจิตอาสาควบคู่กับการให้บริการในรูปแบบวิสาหกิจชุมชนที่ระบุไว้ในเงื่อนไขการอนุญาตเปิดให้บริการ nursing home care “หนึ่งธุรกิจหนึ่งหน้าที่”

หน่วยงานที่นำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ภาคประชาชน

แผนงานวิจัยการพัฒนาศักยภาพชุมชนต้นแบบสู่วิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุ ได้สร้างผลผลิตงานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ครอบคลุมทุกมิติของงานบริการด้านการดูแลผู้สูงอายุทั้งด้านกระบวนการสร้างแนวคิดและแรงจูงใจในการพัฒนาชุมชนโดยใช้วิชาชีพด้านการดูแลผู้สูงอายุเป็นเครื่องมือของการพัฒนา ได้ใช้องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยในการประเมินความพร้อมของกลุ่มแกนนำ การตรียมชุมชนนักบริบาลผู้สูงอายุ การออกแบบการบริหารจัดการนักบริบาลผู้สูงอายุ การออกแบบรูปแบบการให้บริการด้านการดูแลผู้สูงอายุเชิงธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มให้กับคนในชุมชนร่วมกับการทำหน้าที่จิตอาสาในชุมชน เรียนรู้แนวทางการพัฒนากลุ่มประชาชน ประชาสังคมที่ทำงานเพื่อสาธารณะด้วยความเป็นจิตอาสาสู่การพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชน ขณะเดียวกันจากผลิตงานวิจัยในโครงการย่อยที่ 2 ยังสามารถสร้างโอกาสในการพัฒนาตนเองสู่วิชาชีพด้านการดูแลผู้สูงอายุได้สะดวกขึ้นด้วยหลักสูตรออนไลน์ที่เป็นทั้งแบบเรียนและคู่มือปฏิบัติงานไปได้พร้อม ๆ กัน ขณะเดียวกันกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังจะได้มีโอกาสใช้เทคโนโลยีการบริหารจัดการเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนด้านการบริบาลผู้สูงอายุได้อีกด้วย

2. ภาคราชการ

ผลผลิตที่เกิดขึ้นภายใต้โครงการย่อยที่ 2 คือหลักสูตรการดูแลผู้สูงอายุระบบไฮบริดจะช่วยเพิ่มโอกาสให้กับหน่วยงานของภาคราชการที่รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดทำแผนงานโครงการฝึกอบรมอาสาสมัครด้านการดูแลผู้สูงอายุในพื้นที่เพื่อช่วยเหลืองานด้านการดูแลผู้สูงอายุในชุมชนได้เป็นจำนวนมากอย่างเป็นมาตรฐานอีกทั้งยังสามาถใช้แนวคิดวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของอาสาสมัครด้านการดูแลผู้สูงอายุที่ผ่านเกณฑ์ของกรมสนับสนุนบริการสุขภาพขึ้นทะเบียนขออนุญาติตามขั้นตอนสู่การสร้างวิสาหกิจชุมชนด้านการบริการดูแลผู้สูงอายุ กลุ่มเป้าหมายที่มีศักยภาพจ้างงานในชุมชนสามารถสร้างรายได้ร่วมกับสร้างคุณค่าให้กับอาสาสมัครสู่ความมุ่งมั่นบริการเป็นกำลังสำคัญของทั้งราชการและชุมชนสังคมขณะเดียวกันเทคโนโลยีการบริหารจัดการเครือข่ายนักบริบาลสูงอายุจะสามารถช่วยให้การบริหารจัดการงานบริการของวิสาหกิจชุมชนดังกล่าวมีความเข้มแข็งขึ้นเป็นการสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยภาครัฐที่สร้างผลลัพธ์ทางสังคมและสร้างผลกระทบทางสังคมได้จริงและยั่งยืนอีกทั้งผลกระทบ่งเบาบของผลผลิตที่ได้ ยังสามารถแบ่งเบาภาระของภาคราชการด้านการดูแลผู้สูงอายุที่มีภาวะพึ่งพิงและผู้ป่วยติดเตียงในชุมชนที่มีแนวโน้มสูงขึ้น

3.ภาควิชาการ

นวัตกรรมที่เป็นองค์ความรู้ใหม่อันเกิดจากผลผลิตงานวิจัยจะสามารถพัฒนาแนวคิดด้านการบริหารจัดการปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและแม้กระทั้งการเมืองที่หมายถึงการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม การบริหารจัดการสังคมผ่านกลไกทางด้านการส่งเสริมอาชีพ ความเชื่อมโยง

ของผลกระทบจากวิชาชีพนักบริบาลผู้สูงอายุได้สะท้อนให้นักวิชาการทั้งด้านเศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ หรือแม้แต่รัฐประศาสนศาสตร์ ได้มองเห็นนวัตกรรมทางความคิดที่จะสร้างนวัตกรรมสังคมในศาสตร์ที่ตนเองถนัด งานบริการภาครัฐที่ท้าทายและมีข้อจำกัดมากมายต่อการให้บริการดูแลผู้สูงอายุในสังคมที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น กำลังจะถูกแบ่งเบาโดยกลุ่มคนในสังคมนั้นๆ ในละแวกนั้นๆ ความต่อเนื่องของการพัฒนาให้ไปสู่ผลกระทบทางสังคมอันพึงประสงค์จะต้องใช้เวลาองค์ความรู้ ทักษะ แบบแผนวิธีการที่เป็นพลวัตรไปกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา คุณสมบัติดังกล่าว ลำพังภาคราชการอาจยังไม่เพียงพอต่อการสร้างชุมชน สังคมให้รับมือกับบริบทที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรน่าโควิด-19 ต้องอาศัยความเป็นวิชาการ ความเป็นสหวิชาการช่วยเสริมสร้างการรู้เท่าทันของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านการดูแลผู้สูงอายุให้สามารถรับมือและยังคงคุณภาพการบริการได้ตามมาตรฐานสร้างมูลค่าพร้อมกับสร้างคุณค่าตามหลักวิชาการที่ได้รับการช่วยเหลือจากภาควิชาการนั่นเอง

คณะนักวิจัย

1. ผู้รับผิดชอบและหน่วยงาน ประกอบด้วย

1.1 ผู้อำนวยการแผนงาน

ชื่อ-สกุลศาสตราจารย์ แพทย์หญิง จิรพร เหล่าธรรมทัศน์
ตำแหน่ง คณบดีคณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ
วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์
โทรศัพท์มือถือ: 081 850 3331 **E-mail:** jiraporn.lao@pccms.ac.th

1.2 ผู้ร่วมงานวิจัย

ลำดับ	หน่วยงานร่วมดำเนินการวิจัย	ผู้ร่วมงานวิจัย	เบอร์โทรศัพท์ (ที่สามารถติดต่อได้)	e-mail
1	คณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์	1. ศ.พญ.จิรพร เหล่าธรรมทัศน์ 2. ผศ.ดร.สืบสาย บุญวีรบุตร 3. ผศ.ดร.อรวรีย์ อิงคเตชะ	081 850 3331	jiraporn.lao@pccms.ac.th
2	ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุแบบครบวงจรและบริบาลผู้ป่วยระยะท้าย คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล	1. ผศ.พญ.สิรินทร ฉันศิริกาญจน 2. นางสาวพินทิพย์ กาญจนภูมินทร์	081-4224450 081-4224450	lpinthipk@gmail.com
3	โรงพยาบาลเถิน	นายแพทย์สราวุธ แสงทอง	088-2687735	
4	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเถิน	1. นายชุมพล ดวงดีวงค์ 2. นายศักดิ์สุนัน กันคำ 3. นายนิเวช เตชะบุตร 4. นายธวัชชัย จันทร์แสง 5. น.ส.จุฑามาศ สิงห์แก้ว 6. นางนิตยา วุฑฒิโกวิทย์ 7. นางวิจิตตรา อุบลคำ	089-5619134	
5	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเสริมงาม	1.นายศรศิลป์ มังกรแก้ว 2.นายนุกูล หนูสุข 3.นายกิติพงษ์ หล่อทอง	0931378377	asornsil2014@gmail.com

ลำดับ	หน่วยงานร่วมดำเนินการวิจัย	ผู้ร่วมงานวิจัย	เบอร์โทรศัพท์ (ที่สามารถติดต่อได้)	e-mail
6	สำนักงานสาธารณสุขอำเภอวังเหนือ	1.นายชยางกูร พุทธวงค์วรรณ 2.นายพรชัย ชัยดายันท์ 3.นางสาวพลอยไพลิน จินตนา	091-8511148	yalp5555@gmail.com
7	เทศบาลตำบลแม่มอก	1. นางสาวขวัญดาว สิทธิเสนา 2. นางสาวนิชาภัทร วงศ์ปิง 3. นางสาวธันญธรณ์ สุริยะ	093-2696963 081-8564575 086-1974830	Dao.senana@gmail.com
8	องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ถอด	ว่าที่ร.ต.ดร.อุดม สุวรรณพิมพ์	086-4291464	audom2021@gmail.com
9	โรงพยาบาลมะเร็งลำปาง	นางวิลาวัลย์ เชิงปัญญา	095-4691965	
10	ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง (ศพส.)	นางสาวพีรญา นพรัตน์	081-8781267	Olderlampang@hotmail.com
11	คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาเขตลำปาง	ดร.ปรินดา ตราสี	086-1760507	-
12	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	ดร.วาสนา อาจสาลิกรณ์	089-4885884	TEYHOM21@hotmail.com
13	คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร	1. ผศ.สุรินทร์ เพชรไทย 2. อาจารย์กีรศักดิ์ พะยะ	082-4040095 0897020349	spetchthai@hotmail.com keerasak_p@hotmail.com
14	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา	1.ดร.มาธินี คงสถิต 2.อาจารย์พิจักษณ์ ภู่ตระกูล	089-6905995	Mathinee.kh@ssru.ac.t
15	ชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี	1. นายมานพ แสนทวี 2. นายเสน่ห์ คำสุทธิ 3. นายสุเทพ อินทราย 4. นางณรินี ทิพย์แก้ว 5. นายมงคล แก้วเดช 6. นางปนัดดา อินทร์นวล 7. นางกันตนา บัลลังค์	089-0079650 081-8853954 081-0222050 089-2625021 092-2951289	-

ลำดับ	หน่วยงานร่วมดำเนินการวิจัย	ผู้ร่วมงานวิจัย	เบอร์โทรศัพท์ (ที่สามารถติดต่อได้)	e-mail
16	คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา	1. ผศ.ดร.มารุต ตั้งวัฒนาชุลีพร 2. ดร.กนกพร ศรีสุจริตพานิช 3. ดร.นัฐพล ประกอบแก้ว 4. อ.นงนุช ล่วงพ้น 5. ดร.วรานุรินทร์ยิสารคุณ	086-384 4815	tp.marut@gmail.com:
17	คณะแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร มหาวิทยาลัยบูรพา	อ.สิริกุล กวมทรัพย์	086-3844815	tp.marut@gmail.com
18	วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี	พระชยานันทมุนี (ธรรวัตร จรณธมฺโม ผศ.ดร.)	089-432 7801	siranan_1@hotmail.com
19	เทศบาลเมืองน่าน	ผอ.รดา เพ็ชรขัน	091-067 9247	rada.phetkhan@gmail.com
20	วิทยาลัยสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาเขตลำปาง	ผศ.ดร.รุ่งนภา เทพภาพ	083-462-4653	rungnapatu@hotmail.com
21	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย	ผศ.ธนากร สร้อยสุวรรณ	053-921444	tanagons@hotmail.com
22	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง	นายกร จันทรวิโรจน์	084-8856633	Wikorn007@gmail.com

1.3 ที่ปรึกษาแผนงานวิจัย

ที่ปรึกษา 1 ชื่อ-สกุล ศาสตราจารย์ นายแพทย์นิธิ มหานนท์
ตำแหน่ง เลขาธิการราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์
โทรศัพท์มือถือ 081-829-9222 **E-mail:** niti.mah@car.ac.th

ที่ปรึกษา 2 ชื่อ-สกุล นายบรรจง วรรณสุริยะ
ตำแหน่ง ข้าราชการบำนาญ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โทรศัพท์มือถือ 081-287-9757 **E-mail:** bj@gmail.com

1.4 หน่วยงานหลัก

คณะเทคโนโลยีวิทยาศาสตร์สุขภาพ วิทยาลัยวิทยาศาสตร์การแพทย์เจ้าฟ้าจุฬาภรณ์ ราชวิทยาลัยจุฬาภรณ์ 906 ถ.กำแพงเพชร 6 แขวงตลาดบางเขน เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร 10201

1.5 หน่วยงานสนับสนุน

1. ศูนย์เรียนรู้และพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุแบบครบวงจรและบริบาลผู้ป่วยระยะท้าย คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดีมหาวิทยาลัยมหิดล
2. เทศบาลตำบลแม่มอก อ.เถิน จ.ลำปาง
3. องค์การบริหารส่วนตำบลแม่ถอด อ.เถิน จ.ลำปาง
4. โรงพยาบาลเถิน
5. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเถิน
6. ชมรมแม่มอกหลั่นล้าอีโคโนมี
7. ศูนย์พัฒนาการจัดสวัสดิการสังคมผู้สูงอายุจังหวัดลำปาง(ศพส.)
8. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
9. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
10. วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เฉลิมพระเกียรติฯสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯสยามบรมราชกุมารี
11. เทศบาลเมืองน่าน
12. คณะสหเวชศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
13. คณะแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร มหาวิทยาลัยบูรพา
14. เทศบาลเมืองแสนสุข
15. โรงพยาบาลมหาวิทยาลัยบูรพา
16. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ วิทยาเขตลำปาง
17. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดลำปาง
18. โรงพยาบาลมะเร็งลำปาง
19. โรงพยาบาลเวชชารักษ์ จ.ลำปาง
20. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา เชียงราย
21. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา ลำปาง
22. สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเสริมงาม